

СПРАВКА

ЗА ОТРАЗЯВАНЕ НА ПОСТЪПИЛИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ОТ ОБЩЕСТВЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ ПО ПРОЕКТА НА РЕШЕНИЕ НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ПРОЕКТ НА ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ

№	Организация/потребител /вкл. начина на получаване на предложението/	Бележки и предложения	Приети/ неприети	Мотиви
1.	alexandrov_ak@yahoo.com , ПОК, 30 януари 2024 г.	<p>Студентите не дължат нищо срещу изхарчените за образованието им субсидии. Ако отидат да инженерстават, лекуват, плават в полза за чужда икономика, направените за тяхното образование разходи по никакъв начин не са от полза за българската държава и общество. Курсантите са обвързани с 10 г. договори (задължителни обаче само за тях). Студентите са свободни хора и имат право на труд. През ваканции, на намалено работно време, на студентски бригади - но те могат да се трудят и да получават пари за това. Курсантите не. Всъщност, статута на обучаващите се във висши военни училища е ПРОТИВОКОНСТИТУЦИОНЕН, ето защо:</p> <p>Конституцията на Република България, която според чл. 5 е <u>върховен закон и останалите закони не могат да и противоречат</u>, изрично посочва в чл. 16 - „Труда се гарантира и защитава от закона“, а в чл. 48 е още по- недвусмислена- „<u>Гражданите имат право на труд. Държавата се грижи за създаване на условия за осъществяване на това право.</u>“</p> <p>След Конституцията са международните договори, които веднъж ратифицирани от нашата страна и обнародвани в Държавен вестник, имат примат пред националното ни законодателство. В тази връзка, чл. 23 от Всеобщата декларация за правата на човека в своя чл. 23 постановява: „<u>Всеки човек има право на труд, на свободен избор на работа, на справедливи и благоприятни условия на труда, както и на закрила срещу безработица.</u>“, а Харта за основните права на Европейският съюз в чл. 15 – „Свобода на избор на професия и право на труд, ал. 1 постановява, че, „<u>всеки има право да работи и да упражнява свободно избрана или приета професия</u>“.</p> <p>Стигайки до Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, се натъкваме на следните положения:</p> <p>Чл. 133 ал. 2 - „<u>Военната служба в мирно време се изпълнява като професия</u>“. Дотук добре. Логично е да се предположи, че когато човек</p>	Приема се по принцип	Не са представени конкретни предложения. Представеният законопроект е подкрепен.

		<p>упражнява професия, той се труди и ползва полагащите му се трудови и осигурителни права.</p> <p>Чл. 135 ал 2 - „<u>Курсантите са военнотруженици с особен статут</u>“. Тук вече се указва, че курсантите са не друго, а военнотруженици. Логично, щом са такива, е те да изпълняват военна служба, която в мирно време вече е указано какво е. Но във втората част на изречението, започва и юридическия волунтаризъм, защото вече 24 години (от първото използване на тази фраза в отменения ППЗОВС от 23.04. 1999 г.), никой не може да каже кое му е особеното на този статут. Няма такъв документ, следователно всеки може да го тълкува и преиначава както го разбира.</p> <p>Чл .142 ал. 3 - „<u>Времето за обучение на курсантите не се зачита за трудов стаж</u>“. Тук вече колизията между нормативните актове става очевидна и за тези които не искат да я видят: Конституцията гарантира право на труд, международните актове по които Република България е страна също, но понеже на курсантите им е приписан някакъв мистериозен „особен статут“, те изпълняват военната служба по някакъв непрофесионален и нетрудов начин. Въпреки че, друг начин за изпълнението и в мирно време, освен като професия не е посочен.</p> <p>Чл. 188 ал. 2- <u>Несъвместимост с военната служба в Министерството на отбраната</u>, структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и Българската армия <u>е налице, когато военнотружениците</u>: .....3. извършва търговска дейност <u>или работи по трудово правоотношение</u>; Тоест - курсанта подлежи на уволнение ако реши самостоятелно да коригира безумието на което е подложен, и упражни гарантираното му от най- висши нормативни актове право на труд. Теоретичен пример – сключи договор с някой кол център и започне да работи home office от стаята си във военното училище. И се позове на „особеният статут“, според който пък може да изпълнява военна служба без да има трудови и осигурителни права. Параграф 22 е сатира, но това е фактическа реалност. Накратко - подкрепям законопроекта. Но според мен ще срине окончателно приема за висши военни училища (дори и в сравнение с фиаското от 2023 г.) А предвид некомплекта в БА това не е желан ефект.</p>		
2.	stonsts, ПОК, 31 януари 2024 г.	<p>Поздравления за решението да осъществите мечтата на всеки един университетски преподавател да има свободата да изисква и налага стандарти за качество на своята работа със студентите без да се страхува за заплатата си, която се формира от таксите, които всеки един студент плаща. Това предложение е осъществяване и на още една мечта, а именно в България системата на прием на студенти и реализацията на обучението им</p>	Приема се	Предстои обсъждане на коефициентите а останалите показатели са включени в

да се случва на принципа, който важи в развитите европейски държави като Германия, образно описан като фуния, която е максимално отворена на входа, но с тесен изход, който да гарантира качеството на произведените кадри за пазара на труда.

В тази връзка си позволявам да направя предложение, което конкретизира този модел като се отчита реалността в България като нормативна уредба и действащите механизми за оценка и контрол на Висшето образование. Конкретно предлагам да обмислите възможността държавната субсидия (след актуализиране и коригиране на коефициента, по който се умножава базисната издръжка в различните специалности), която университетите трябва да получат да се изплаща на 100% според одобрения от НАОА капацитет за прием КАТО НЕ СЕ ОТЧИТА броя на действащите студенти към настоящия момент. Основанията за това предложение са:

Той (капацитета) се формира след ЦЯЛОСТНА ОБЕКТИВНА акредитационна оценка, което го прави справедлив и коректен;

Този регламент дава реална свобода на всеки преподавател да акцентира на качеството в своята работа без да се страхува, че ако е взискателен към студентите, които са неадекватни на своите задължения те ще отпаднат от обучението, което ще намали приходите на университета, съответно той може да остане без работа, без заплата или без бонуси.

Подобен модел на субсидиране действа и към момента със защитените специалности.

По отношение на засилване на контрола на качеството във Висшето образование и за максимално обективното му проследяване предлагам да се ползват релевантните данни (например Реализация, Учебен процес, Престиж и т.н.) от Рейтинговата система като на тяхната база се формира коефициент (може и в някакви граници с минимум и максимум), с който да се коригира на годишна база 100% -вата субсидия, която всяка специалност в един университет трябва да получи.

Като допълнение на предложението ми, бих искал да ви обърна внимание и към една явна несправедливост при определянето на коефициентите конкретно на педагогическите специалности. Например огромната и крайно несправедлива разлика в коефициента на специалност „Информационни технологии“, „Изобразително изкуство“, „Физическа култура и спорт“ и педагогическите специалности „Педагогика на обучението по гореспоменатите специалности“. Образно казано за качествено и адекватно обучение в специалност „Информационни технологии“ е отпусната субсидия за закупуване на най-модерни

рейтинговата система. Посочените данни се използват при допълнителното финансиране на ВУ спрямо коефициента за качество.

		компютри, а в аналогичната педагогическа специалност, ЗАРАДИ липса на адекватна субсидия могат реално само да се покажат на картинка тези модерни компютри и да се разкаже за тях. Извинявам се за дългия пост. Пожелавам успех в безспорно отличната идея за тази промяна.		
3.	pehlivanov, ПОК, 01 февруари 2024 г.	Тази идея идва точно в началото на бюджетната година, след приет Закон за държавния бюджет и ПМС 13/2024. Висшите училища сега планират и приемат своите бюджети. Тази идея ще се осъществи най-рано през април и то при претрупване на процедурата в НС, където бог знае какъв сакатлък ще стане. Това е половината и отгътък във втория семестър. Голямо мислене, голямо планиране, голямо нещо...	Приема се по принцип	В ЗИД на ЗВО е предвиден механизъм за компенсирание на ВУ.
4.	kordev1, ПОК, 03 февруари 2024 г.	<p>Като работещ в системата до мен достига тревожна информация. С изключение на медицинските университети, масово редовните студенти липсват от занятия, което принуждава ВУЗ да разхлабват правилата за текущ контрол. Някои ВУЗ чрез изменение на правилниците си вече елиминираха практиката явяването до изпит да става след подпис в книжката на студента. Този подпис се даваше от водещите на семинарните упражнения, за да удостоверят присъствието на студентите през семестъра. В средите се разнасят анекдоти за това как определени катедри, които не могат да намерят хора за водените от тях специалности, възлагат на асистенти, докторанти и други зависими лица да търсят студенти срещу ангажимент от страна на катедрата изпитите "да се уредят". Не бих се учудил да се събират и пари от състава, за да се финансират таксите на малък брой подобни студенти. По този начин се гарантира някаква минимална бройка на студентите, която от своя страна гарантира заетост на всички.</p> <p>Безусловното наливане на пари във ВУЗ чрез пълното финансиране на студентските такси ще засили тези проблеми, при условие, че държавата не засили едновременно контрола. И всичко отново ще се превърне в грандиозно прахосване на обществения ресурс. Ето защо предлагам следните мерки за контрол:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Студентът да сключва персонален договор с МОН или негов представител за финансиране на обучението. В договора на редовния студент изрично да бъде записано, че присъствието на лекции и семинарни занятия е задължително. 2. Механизмът на текущ контрол да влезе в закона вместо в правилниците на отделните ВУЗ. 3. Да се задължат ВУЗ да проверяват присъствието на студентите и да предоставят ежемесечни справки на МОН. 	Приема се по принцип	Контролен орган е НАОА. МОН осъществява контрол по спазването на ЗВО, при спазване на принципите на академична автономия.

		<p>4. Да се създаде отделен орган за контрол извън МОН (например Министерство на Финансите, Сметна палата или държавна агенция), който да извършва независим от ВУЗ контрол върху присъствието на студентите и провеждането на лекциите и семинарните занятия.</p> <p>Да се упълномощи тази агенция да "внедрява" проверяващи като студенти в различните програми за цел предотвратяване на ВУЗ да институционализират лоши практики, свързани с записването на фалшиви студенти.</p>		
5.	ivanmihalev, ПОК, 07 февруари 2024 г.	<p>Нещо ми убягва начинът, по които висшите училища ще докажат колко студенти, какви такси са платили, за да може държавата да ги възстанови на училището. Държавата се задължава до един месец от приемане на закона да планира средства в бюджета, а училищата се задължават да върнат парите на студентите до два месеца.</p> <p>Финансовите отношения между учебното заведение и студента са подплатени с разписки, банкови транзакции или някаква друга форма, която е доказуема по отношение на двете страни, размера на сумата и посоката на движение на парите. Между държавата и учебните заведения обаче няма такива връзки. Държавата ще трябва да разчита на добросъвестността на учебните заведения, която по някога може да се крепи и на конкретен (недобросъвестен) човек. Така държавата може да бъде ощетена.</p> <p>Не става ясно, в какъв размер държавата ще възстанови на университетите върнатите на студентите пари. Използват се формулировки като "за които държавата осигурява средства за издръжката на обучението", или "компенсиране на намаления размер на приходите". Никъде обаче ги няма думичките "в пълен размер". Така държавата може да реши да изчисли по някакъв свой си начин размера на средствата за издръжка и да възстанови на училището само този размер.</p> <p>Не искам да предлагам конкретен текст, защото смятам, че има много добри специалисти в тази област, но мисля, че успех донякъде да изразя съмненията си.</p> <p>Тези кратки срокове са добре дошли за студентите разбира се.</p>	Приема се за сведение	Липсва конкретно предложение по предложениния акт. Броят на студентите за всяко ВУ и ПН е наличен в регистрите за ВО, поддържани на основание чл. 10, ал. 2, т.3 чрез НАЦИД. Таксите се определят с РМС за всяка учебна година, така че лесно може да се изчисли сумата.
6.	Зелено движение, ПОК, 15 февруари 2024 г.	<p>„Зелено движение“ винаги е било „за“ образование, достъпно за всички граждани, независимо от тяхното материално положение и социален статус. В този смисъл облекчаването на финансовите условия за прием във висшите училища е като цяло правилно. Но пълното премахване на образователните такси, несъчетано с други мерки, може да окаже вреден ефект в поне две посоки. На първо място, по този начин държавният бюджет става основен източник на приходи за висшите училища при не съвсем ясни</p>	Приема се за сведение	Няма конкретни предложениния по предложениния проект на акт. По отношение

критерии за финансирането им. Това може да направи университетите силно уязвими спрямо политически натиск и потенциално накърнява академичната автономия и свободата на научните изследвания. Освен това финансовото обвързване на студентите със следването им донякъде ги стимулираше да бъдат по-отговорни и по-ангажирани спрямо избора си на образователно и професионално направление и така косвено допринасяше за качеството на образователния процес. Сега отпада и последната бариера пред масовото и формално записване на студенти в университетите без реална мотивация за завършването на образователна степен. Освен всичко друго, това ще ангажира финансов и експертен ресурс от страна на държавата и висшите училища, който няма да има никаква дългосрочна възвръщаемост.

Повишаването на достъпността на висшето образование може да се постигне с редица други инструменти, които също да гарантират запазване на високи стандарти и висока ангажираност в образователния процес от страна на преподавателите, студентите и техните семейства. Намалването или пълното премахване на семестриалните такси може да се приложи планирано спрямо специалности с нисък прием, за които има недостиг на кадри на пазара на труда, за да се повиши атрактивността им сред кандидат-студентите. Таксите могат да бъдат диференцирано намалени или премахнати за кандидат-студенти и студенти с ниски доходи и висок успех от средното образование или от семестриалните изпити. За такива студенти могат също да се отпускат по-високи стипендии, които да покриват разходите им за образование. По-тясното сътрудничество на университетите с частния сектор, с неправителствените организации или с държавните и общински структури може да предложи на студентите повече варианти за платени стажове и почасова работа, които да повишават практическата им компетентност в избраната от тях специалност и същевременно да покрива разходите им за образование. Тази частична трудова заетост може да бъде организирана като неизменна част от образователния цикъл на бакалавърско или магистърско ниво в различни специалности, а не да разчита на инициативата на отделни фирми и организации или на самите студенти. За социално слабите студенти с висок успех биха могли да се предлагат и други мерки като преференциални условия за ползване на студентски общежития и столове, обществен транспорт, учебни помагала и т.н. Преференциални финансови условия биха могли да се предлагат и за студенти и кандидат-студенти с висок успех от други държави, които имат българско гражданство или кандидатстват за

на посочените данни от РСВУ те и към момента се използват при допълнителното финансиране на ВУ спрямо коефициента за качество.

		<p>придобиването му. Привличането на хора с българско самосъзнание от страни като Украйна, Молдова, Северна Македония и Сърбия, както и от българската диаспора навсякъде по света, е добре да бъде обвързано също така с ангажимент след завършване на висше образование у нас те да започнат тук и професионалната си реализация поне за даден период от време.</p> <p>Не на последно място, смятаме, че е важно да се обсъди промяна в методиката на определяне на таксите, за да има синхронизация между стойността им и качеството на образователните услуги в даден университет.</p> <p>Но преди всичко дискусиата за висшето образование трябва да започне от ясните принципи на финансиране на университетите, в които броят привлечени студенти да бъде по-маловажен фактор, отколкото е сега. Рейтинговата система на висшите училища предлага набор от критерии, спрямо които субсидията на университетите да бъде диференцирана. Сред тези критерии са например брой учени с високи изследователски постижения в дадено професионално направление, брой завършили студенти, реализирали се на пазара на труда по специалността си, техните кариерни позиции и среден доход и др.</p> <p>В заключение заявяваме, че политическа партия „Зелено движение“ подкрепя реформи във всички образователни степени – от предучилищното до висшето образование, следващи дългосрочна визия и целящи постигането на определени резултати от полза както за гражданите на страната, така и за обществото като цяло. Към момента такава визия липсва, а тя трябва да стои зад всички предлагани от правителството мерки и решения.</p> <p>„Зелено движение“ като парламентарно представена партия ще участва активно в дебатите по бъдещия ЗИД на ЗВО, като ще предложи мерки, целящи укрепване както на достъпността, така и на качеството на висшето образование.</p>		
7.	Aziti, ПОК, 19 февруари 2024 г.	<p>"Предлаганата мярка би довела до увеличение на интереса към висшето образование, като се очаква в държавните висши училища, които до момента не са запълвали местата за държавна поръчка, да постъпят допълнителни приходи вследствие на евентуалния по-голям брой обучавани студенти."</p> <p>Студенти, които няма да имат никакво намерение да следват, само тъй като е безплатно, може и да се запишат, за да не им мрънкат родителите, че нищо не правят... Какви са очакваните от Вас промени в статистиките за</p>	Приема се за сведение	Премахване на таксите за обучение в държавните висши училища би направило същите по-

младежка безработица?! Колко безработни ще се прехвърлят в графата на учащи се без да имат намерение да учат?! Колко от студентите магистратура и към момента работят и колко неработещи очакват да привлечете като учащи?!

Предложение

Финансовата помощ да е целева и да минава през работодателите днес и тук Нека да има данъчни облекчения или помощи, които да минават финансово през работодателите. Нека работодателите да осребряват таксите за обучение на своите служители през данъчната декларация или като вид надбавки. Това нека се отнася само за студенти работещи в сферата на специалността, в която се и обучават. Така ще се насърчи и повишаването на специализиран практически опит сред учащите.

Университетът не е училище... При практични упражнения и семинари студентите могат да не се допускат до изпит, но при лекциите всеки трябва сам да си преценява дали и кога да ходи.

Относно мерките за контрол

Има и други начини да се види кой се е записал да учи и кой само "съ.субвенционира" висшето образование, защото заради него течат и пари от данъкоплатците. Реално за университетите е добре да се наливат пари и те са на сметка, когато отстрещната страна, в случая студента, не получава нищо насреща. Студентите трябва да се отчитат не защото трябва да слушат какво им се говори, а защото преподавателите не трябва да получават пари уж че преподават на 100 човека, а да преподават на 5; ръководството да не предлага да се отоплява аула, а класна стая.

Прилежните студенти, които присъства редовно, могат да бъдат освобождава от част от таксата за догодина, а другите да бъдат "глобявани"."таксувани" екстра, защото са заявили и не са "използвали" възможността да получат едно ограничено обществено благо.

Първият семестър задължително да е платен, за да се знае истинската цена на стоката висше образование

НО от втория семестър могат да се развият механизми за намаляване на финансовата тежест, ако студентът работи в сферата по специалността, ако посещава редовно лекции и упражнения и т.н.,

ако,

ако ....

Пълна такса може да плащат и платежоспособни родителите на студенти или студенти, които искат да определя какво ще се случи с таксата ИМ (пари за тоалента хартия, миене на прозорци, косене на трева, боядисване

привлекателни за тези кандидат-студенти, които се колебаят дали да продължат своето образование и житейски път в чужбина, или в България. С отпадането изцяло на таксите за докторанти повече млади хора биха избрали да се развиват в сферата на науката и да градят академична кариера. По отношение на безработните – може да е мярка за тяхната преквалификация, така че да се отговори на съвременните тенденции на пазара на труда и европейските тенденции за

		на ограда, нови топки, книги за библиотеката, нови компютри, и т.н.) и или определя бонусите на преподавателите. Паралелно могат да се развият и механизми за връщане на таксата през работодателя (виж днес и тук)		учене през целия живот.
8.	Мила 888, ПОК, 20 февруари 2024 г.	<p>Поздравявам МС за идеята за отпадане на таксите. Деца, които учат или не учат винаги е имало. Работодатели твърдят, че отпадането нямало да повиши качеството, но те самите са учили във времена, когато няма такси - и това е толкова ясно, видимо по възрастта им. Не са учили ли като млади?</p> <p>Стотици студенти работят, защото родителите им не успяват да ги издържат. А има и много, които не могат да работят поне първите години, защото материалът, който трябва да научат, е чудовищен като обем. Около мен има младежи, които учат медицина. Знаят ли работодателите какво означава да издържаш студент по медицина и то държавна поръчка. С успех 5.79 например не получават дори стипендии за отличен успех. Ако не са от града, в който учат, се налагат допълнителни разходи. Една цяла рода се включва, за да помогне на един студент.</p> <p>Подкрепете студентите, които учат, отхвърлете таксите! Другите с такси или без такси пак няма да учат.</p>	Приема се за сведение	Няма конкретно предложение.
9.	ВИА/ БСК, Добромир Митев, председател на УС на БСК, ПОК, електронна система на МОН вх. № 18-101/22.02.2024 г.	<p>Във връзка с на РМС за одобряване на проект на ЗИД на ЗВО, отнасящ се основно за пълно и общо премахване на таксите за обучение в държавните висши училища, БСК изразява следното становище:</p> <p>1.Промяната на модела на споделено финансиране на обучението на студентите води до прекратяване на досегашната мотивационна политика за кандидат-студентите да кандидатстват в приоритетни професионални направления и защитени специалности, за които не се заплащат такси за обучение и които са важни за бизнеса и работодателите. В Постановление № 283/19.08.2021 г. за приемане на Списък на професионални направления и защитени специалности по чл. 95, ал. 7, т. 8 от Закона за висшето образование (Обн. ДВ бр.70/2021г.) те са описани подробно. Например: машинно инженерство, металургия, горско стопанство, отделни специалности в транспорта, хидростроителство, материали и материалознание, химически и физически науки и т.н. Точно в тези направления има по-малък интерес от страна на кандидат-студентите, защото са трудни за изучаване и изискват по-големи усилия от тяхна страна, а в същото време такива специалисти са необходими за цели сектори на икономиката. Ако бъде приет принципът за пълно и общо премахване на таксите за всички професионални направления и</p>	1. Приема се по принцип	1.От 52 ПН 37 са определени като приоритетни, а защитените специалности са 29 и постоянно се предлагат нови, така че това е следваща стъпка. Предложението за допълване на политиката ще бъде обсъдено.

специалности в държавните висши училища, основният поток от кандидат-студенти отново ще се насочи към масовите специалности (икономика, администрация и управление, право). Напълно ще се обезсмисли и приетата с ПМС 12/20.01.2021 г. Наредба за условията и реда за заплащането на разходите за обучението на студенти с договор с работодател (Обн. ДВ бр.7/2021г.). Чрез нея бизнесът има гъвкавост да финансира приоритетно нуждите си за специалисти, които отделните работодатели или икономически сектори преценяват, че не достигат.

2. Освобождаването от такси за всички студенти на общо основание (без подоходен критерий) няма как да се възприеме като социална мярка. дори и в момента средният размер на такса, която заплащат студентите, е под средната заплата и много по-близо до минималната заплата. Това означава, че много малък процент от студентите биха били възпрепятствани от размера на таксите, за да запишат висше образование. Средната такса в държавните висши училища е 1090 лева при минимална работна заплата от 933 лева за учебната 2023/2024г. За неголемия брой кандидат-студенти, които по социални причини могат да бъдат ограничени от тези ниски такси, може да се мисли за специален подход. Например, може да се увеличи броят на студенти и докторанти, които получават финансова помощ от страна на държавата чрез механизма на стипендиите. Може да бъде сериозно увеличен и размерът на стипендиите за студенти от социално слаби семейства. В същото време, обаче, това увеличено бюджетно финансиране със стипендии следва да бъде обвързано с договор те да работят поне 5 години в българската икономика след завършването си. Докато поемането на таксите и създаването на общо и равно безплатно образование за всички, това не може да стане и немалка част от тези студенти в последствие въобще не остават да работят в българската икономика, въпреки че обучението им е финансирано от българските данъкоплатци. Считаме, че би било целесъобразно социално слабите студенти и докторанти да бъдат подпомагани по отношение на режимните разходи по време на обучението им, които съставляват по-съществена част от техните общи разходи. Увеличаването на размера на стипендиите за студенти и докторанти ще допринесе за получаването на високи резултати по време на учебния процес и повишаване на качеството на обучение.

2. Приема се за сведение

За сега няма механизъм за финансово подпомагане на социално слаби студенти, освен стипендиите, които държавата финансира и проектите за студентски практики.

		<p>5. Освобождаването от такси ще повлияе върху цялостната пазарна ситуация на търсене на висше образование у нас, което ще рефлектира върху работата на частните висши училища. Тук прилагаме становище на член на БСК — Международното висше бизнес училище.</p> <p>6. Пълното отпадането на таксите за т.нар. „докторантура“ е категорично нежелателно. Това ще доведе до девалвация на всички научни титли и надпревара на университетите да направят докторант всеки магистър, за да запълват бройки. Това създава риск студенти да бъдат зачислявани в докторантура с цел запълване на бройки без оглед на потенциален научен принос или приложение в икономиката и обществото. За хора с финансови затруднения предпочитаният инструмент следва да бъдат стипендиите.</p> <p>За икономиката и работодателите е важно не само какво количество бакалаври, магистри и научни доктори ще произведат висшите училища, а дали техните реални умения и компетентности ще са полезни за пазара на труда. Докато не се подобри качеството на висше образование в България и докато не се извърши реална реформа в този сектор, не следва да се променя моделът и нивото на неговото финансиране. Отпадането на таксите няма да промени настоящата ситуация на немотивирани студенти, немотивирани преподаватели и некачествено “учение по международните стандарти (които в ТОП 1000 не включват български университети).</p> <p>Системата за акредитация и оценяване на качеството на висшите училища и професионалните направления, извършвана от НАОА, трябва да се подобри съществено. Не трябва да има разминавания между оценките, направени от НАОА, Рейтинговата система на висшите училища и Националната карта на висшето образование. Това може да се постигне чрез по-висока съгласуваност на учебните планове и програми на висшите училища с национално представителните работодателски организации, техните регионални структури и браншови камари, членуващи в тях. НАОА трябва да разчита в много по-голяма степен на обективна международна експертиза, за което има възможно финансиране по линия на различни фондове на ЕС за България. Изискванията за научно израстване на преподавателите във висшите училища трябва да се изравнят с международните стандарти, за да се осигури квалифицирано преподаване. Проверката за плагиатство трябва да стане задължителна и автоматична на всяко ниво на образователния и научния процес.</p>	<p>5. Приема се за сведение</p> <p>6.Приема се за сведение</p>	<p>5.Няма конкретно предложение</p> <p>6.Няма конкретно предложение по предложения проект на акт. Оценките на НАОА, РСВУ и НКВОРБ се различават, защото използват различни индикатори за измерване, предвид целите за които са създадени съответните механизми за оценяване.</p>
--	--	--	--	--

		<p>Считаме, че преди да бъде извършена сериозна реформа на сектора на висшето образование в България, която да доведе до промяна на качеството на обучение, не следва да се променя настоящият модел на финансиране на висшите училища.</p>		
<p>10.</p>	<p>Проф. Георги Апостолов, ректор на Международното висше бизнес училище, постъпило чрез БСК</p>	<p>От много години образователната система на Република България е обект на negliжиране и недофинансиране от страна на държавата, за сметка на други социални системи, средствата за които непрекъснато се увеличават. Относителният дял на средствата за висше образование в държавния бюджет намалява, което е в дисонанс със заявените намерения за постигане на устойчив икономически растеж в приоритетни отрасли с висока добавена стойност и производителност, предполагащи от своя страна висока квалификация и качествено образование.</p> <p>Законодателството продължава да се развива неадекватно на потребностите на обществото и бизнеса от квалифицирани и практически подготвени кадри. Качествените критерии за оценка непрекъснато отстъпват място на количествените. Общественият дебат по изпълнението на Стратегията за развитието на висшето образование се води формално, поради което неговата безрезултатност стана очевидна за всички. В този контекст продължава и дискриминиращото отношение на държавата към частните висши училища, която системно предоставя стимули и материални ресурси само на държавните.</p> <p>По данни на НСИ за учебната 2022-2023 г. в страната са били записани 214 782 студенти в ОКС „бакалавър” и ОКС „магистър”, от които 26 588 (около 12%) - в частните висши училища. Игнорирането на 12 на сто от общия брой на обучаващите се е несправедлив и правно несъстоятелен акт.</p> <p>Така например, докато към частните училища се поставят изисквания за собствена материална база, без което те не могат да внесат документите си за институционална акредитация, държавните получават безвъзмездно сграден фонд и средства за неговия ремонт и поддръжка, включително и за обзавеждането и оборудването му. Тези изисквания, както и практиката на НАОА по прилагане на критериите за акредитиране не само че силно дискриминират частните висши училища, но и игнорират и дори потискат качеството на провежданото образование.</p> <p>В тази връзка и предлаганият законопроект е поредната стъпка към задълбочаване на разрыва между формалните критерии и реалното качество на висшето образование, което <u>създава същевременно и редица организационни, правни и етични проблеми</u>. По-важните от тях са следните:</p>		

На първо място, законопроекът предвижда освобождаване на студентите в държавните висши училища от задължението да заплащат такси за обучението си. Понятието „обучение без заплащане на такси“ от студентите обаче не означава безплатно образование. Напротив, то се заплаща от държавата, което предполага въвеждането на сериозни правни, организационни и най-вече финансови механизми за компенсиране на държавните висши училища за „безплатното“ обучение. В този смисъл не става ясно по какъв начин ще става това и защо тази привилегия се създава само за държавните висши училища.

Второ, освобождаването от такси на студентите в държавните висши училища съставлява акт на дискриминация по отношение на всички студенти, които са избрали да се обучават в частни висши училища. С предлаганата мярка се въвежда ограничение на права на студентите в частните ВУ, съответно се създава необоснована привилегия на студентите в държавните ВУ, основана на имуществено състояние, което се забранява от разпоредбата на чл. 6, ал. 2 от Конституцията на Р България. Очевидната последица от предлаганата разпоредба ще е това, че официално се въвежда неравенство на гражданите пред закона, което е в противоречие с чл. 6, ал. 1 КРБ. Освен конституцията предлаганият текст нарушава и десетки други международни договори, по които Р България е страна. И освен това, тъй като мярката ще засегне и граждани на други държави-членки на ЕС, тя е в противоречие и с европейското законодателство и на първо място с Хартата за основните права в ЕС.

Съответно, въвеждането на компенсаторни механизми за държавните висши училища е акт на пазарна дискриминация по отношение на частните ВУ, основан на вида собственост на активите им и по-специално съставлява безоснователно ограничаване на конкуренцията и пазара на услуги. С това пряко се нарушава на първо място чл. 19, ал. 2 от Конституцията на Р България, която предвижда еднакви правни условия за стопанска дейност и защита на конкуренцията, както следва:

„Чл. 19. (2) Законът създава и гарантира на всички граждани и юридически лица еднакви правни условия за стопанска дейност, като предотвратява злоупотребата с монополизма, нелоялната конкуренция и защитава потребителя.“

Ако бъде приет, законът би накарал пряко и конституционното изискване за закрила на инвестициите и стопанската дейност от закона (чл. 19, ал. 3 КРБ). На практика с предлаганите законови разпоредби се насърчава точно

обратното — отблъскване на такива инвестиции и подкопаване на вече направените такива.

Съгласно чл. 53, ал. 6 от КРБ държавата има задължението да „насърчава образованието, като създава и финансира училища, подпомага способни ученици и студенти, създава условия за професионално обучение и преквалификация”. Разглежданата законодателна инициатива не насърчава, а потиска образованието в частните ВУ, които са избрани от голямо множество млади хора. Нито в мотивите, нито в частичната оценка за въздействието на законопроекта не е обсъден въпроса по какъв начин той би насърчил образованието и защо вместо подпомагане на способни студенти се предлага подпомагане на студенти в определени висши училища. Подобен закон не може да бъде приет без съответно изменение и допълнение във вече приетия и действащ Закон за държавния бюджет на Република България за 2024 г., което от своя страна изисква съответна времева рамка за бюджетно планиране и изпълнение на съответните задължителни бюджетни процедури.

По изложените мотиви нашите предложения са следните:

1. Концепцията за освобождаване от такси на студентите, обучаващи се в държавни висши училища да бъде изцяло изоставена като дискриминационна и вредна мярка и да бъде защитена с цялостна реформа в начина на финансиране на висшето образование. На първа място, финансирането да бъде насочено към студентите, основано на тяхното право на свободен избор на качествено образование. Финансирането на висшите училищата трябва да бъде заменено с финансиране на студентите и докторантите.
2. В замяна на дискриминиращите форми на финансиране да бъдат въведени стимулиращи, насочени към студентите и на отделни програми и дейности, в които те участват. Сред тях са: предоставяне на стипендии за отличен успех на студенти от редовна форма на обучение на равни начала за всички висши училища, предоставяне на средства за научно-изследователска дейност, национално съфинансиране за реализиране на международни научни проекти, програмно финансиране на подготовката на учители и други подобни.
3. Да се въведе механизъм на финансиране, подобен на този в сферата предучилищното и училищното образование, чрез който частни висши училища, които пожелаят включване в системата на държавното финансиране при ред и условия, определени от държавните органи, да могат да осигуряват възможност 20 на сто от приеманите в тях студенти и

1. Не се приема

1. Висшето образование не е задължително а следването в частни ВУ е въпрос на личен избор.

2. Приема се за сведение

2. Подобни механизми съществуват в проекта чрез програмите студентски практики.

3. Приема се за сведение

3. Висшето образование не е задължително и не следва същите

		<p>докторанти, в това число и такива с изявени дарби и/или със специални образователни потребности, да се обучават без заплащане.</p> <p>4. Да бъдат въведени държавни стипендии да всички студенти с отличен успех, без оглед на това в какви висши училища се обучават — държавни или частни.</p> <p>5. При желание на държавата да подпомогне обучението на студенти с ниски доходи или в неравностойно положение, със закона за държавния бюджет да бъде предвидена определена парична сума за подпомагане обучението им, която да бъде превеждана на висшето училище, в което той или тя е избрала да учи.</p> <p>6. Премахване на държавните поръчки в сегашния им вид и замяната им с по-гъвкави форми на стимулиране обучението по важни и необходими за страната ни специалности, които да включват финансиране и на национално значими специалности с уникален характер, предлагани от частните висши училища.</p> <p>7. Премахване на всички дискриминационни текстове от ЗВО, които изначално създават привилегии за държавните висши училища и въвеждане на равнопоставени изисквания спрямо всички. Понятието „държавни“ по принцип следва да отпадне от закона, а на всички висши училища следва да се даде правото сами да определят своята организация, структура и дейност.</p> <p>8. Стимулиране преминаването към изцяло 3-годишно обучение в ОКС „бакалавър“ за не-регулираните специалности.</p> <p>9. Въвеждане на облекчени процедури и подкрепящи механизми по отношение приема на чуждестранни студенти, включително и в частните висши училища. Това би била една финансово стимулираща мярка на българската държава спрямо развитието на висшето образование в страната и това, то да стане по-привлекателно и достъпно за чуждестранни граждани. Обучението на чуждестранни студенти трябва да се превърне в съществена и устойчива част от българската експортна икономика, която може да окаже положително въздействие и при решаване на проблемите с недостига на работна ръка на пазара на труда, а и на подобряване на демографската ситуация в страната.</p> <p>В заключение, имайки предвид значителния като обем и експертиза капацитет на академичния състав на частните висши училища, както и значимостта на реформата в организацията и финансирането на висшето образование в България, предлагаме да бъдем допуснати като равноправни партньори в процеса на изработване на законопроект, който да доведе до</p>	<p>4. Не се приема</p> <p>5. Не се приема</p> <p>6. Не се приема</p> <p>7. Не се приема</p> <p>8. Приема се</p> <p>9. Приема се за сведение</p>	<p>механизми на финансиране</p> <p>4. вж. т. 1</p> <p>5. вж. т. 1</p> <p>6. вж. т. 1</p> <p>7. вж. т. 1</p> <p>8. Работи се по промени в ЗВО</p> <p>9. Политиката за прием на студенти от ЕС е една и съща, а от трети страни има студентски кредити.</p>
--	--	---	---	---

		реални и полезни резултати за българските студенти и докторанти, техните родители, работодателите и обществото като цяло.		
11.	Мила 888, ПОК, 22 февруари 2024 г.	<p>БСК, която не публикува становището си тук, а препраща с линк към собствената си страница: "Няма по три ликвидационни изпита, както в българските висши училища, или ежегодно „условно“ записване в погорния курс без взети изпити. В Германия, Австрия, Швеция и Дания студентите имат право на един основен изпит и, ако не го вземат, само на един поправителен изпит"</p> <p>Това не е вярно. В Германия студентите по медицина имат право на изпит и след него на 2 /две/ поправки за всеки изпит, а след това - на трети поправителен - усетен изпит пред комисия /общо четири явявания по дисциплина/. В Софийски университет студентите по медицина имат право на 2 изпита след основния/поправка и ликвидация/. Ако не вземат изпита на ликвидация, прекъсват за цяла година, а в Германия за семестър. Наричат го презаписване. Няма условно записване в СУ. В Германия влачат невзет изпит няколко години. В Медицинския университет могат да влачат 2 изпита, но само ако са от предходната година. В Пловдив, в Стара Загора, във Варна медиците могат да записват условно години.</p> <p>Кои сте вие от БСК, които без да проверите фактическата обстановка и нормативната база пишете становища. Напишете си имената.</p>	Приема се по принцип	Няма конкретно предложение, но отразява действителността.
12.	Aziti, ПОК, 23 февруари 2024 г.	<p>Тъй като не всички сме на ниво и не можем да декодираме междучовешките и индивидуалните поведенчески привички, в това число модерния и консервативен език на жестовете, както и да си правим изводи без да задаваме допълнителни въпроси, но повечето разбираме, когато ни се говори в прав текст... да продължим по същество. В ефира на БТВ бе казано че Софийският университет не е внесъл по канален ред своето становище, тоест нито е получено писмо в МОН на точно определен имейл, нито е писано тук на страницата за консултации. Всички тези, така наречени неофициални становища, които са изпратени на лични имейли на служители на МОН. В случая, или се "вихрят" из медиите и социалните мрежи, няма да се вземат предвид. Същевременно се наблюдава използването на възможността да се комуникира в социалните мрежи като анонимен участник. Това води до извода, че едни хора искат да останат и бъдат възприети като анонимници. Самозащитили се, други публични лица не си правят труда да дават официални становища до изпълнителната и законодателна власт, но го правят през ефира, трети лица, не достатъчно компетентни, квалифицирани, експертизирани, не си правят труда да дават официални мнения и препоръки като потърпевши и засегнати страни по</p>	Приема се за сведение	По време на обществените консултации се взимат предвид всички писмени предложения.

		<p>каквито и да е причини. Та в този ред на мисли, към всяко министерство, да се разкрие отдел, който да събира и обработва становищата, които са "изхвърлени" в общественото пространство по темата по време на обществените консултациите, но не са били засегнати от вече официално постъпилите. Последните също да се публикуват и да се вземат предвид в така наречената Справка за отразяване на предложенията и становищата през така наречените официални коментари дошли по официален ред.</p>		
13.	<p>Българска минно-геоложка камара, ПОК, 26 февруари 2024 г.</p>	<p>Българската минно-геоложка камара се запозна с публикувания на 29.01.2024 г. за публично обсъждане Законопроект за изменение и допълнение на Закона за висшето образование, предвиждащ изменение на разпоредбите на чл.9, ал.3, т. 6, чл.30, ал.1, чл. 35б, т.5, чл.42а, ал.13, т.4, чл. 72, ал.5, чл.87, ал.5, т.2, чл.90, ал.3, чл.91 и чл.95 от него, включително три нови преходни и заключителни разпоредби, свързани с основните текстове. Предмет на законопроекта е премахване на механизма на студентските такси, дължими от студентите, обучение държавна поръчка, въведени в ЗВО като форма на дофинансиране на тяхното образование през 1999/2000.</p> <p>Въз основа на публикувания Законопроект Българската минно-геоложка камара изразява следното становище:</p> <p>Значението на предложената промяна е фундаментално за модела на финансово функциониране на българските висши училища, което се явява и проява на цялостна ревизия на досегашната политика на държавата в сектора.</p> <p>Изменението на споделено финансиране на обучението на студентите прекратява политиката за освобождаване на обучаващите се от държавни такси, което е основен мотивационен фактор за студентите в приоритетните професионални направления и защитени специалности. Именно в тях се обучават кадри за важни сектори на икономиката и обществения живот, какъвто е и минерално-суровинният сектор.</p> <p>Предложените промени нарушават принципите на Наредбата за условията и реда за заплащането на разходите за обучението на студенти със сключен договор с работодател, която е добър пример за развитие на връзката между бизнеса и образованието. Такава е практиката с предприятията от минерално-суровинната индустрия. Към момента фирмите от бранша осигуряват средства за семестриални такси, стипендии и летни платени стажове на над 300 студенти от различни висши училища и професионални направления.</p>	<p>Приема се за сведение</p>	<p>Фирмите имат възможност да сключат договор за цялостна стипендия по време на обучението и да дават</p>

		<p>Според нас освобождаването от такси на общо основание не е социална мярка, както е изложено в мотивите на законопроекта. Напротив - социалната политика трябва да се изразява в даване на подходящи стимули в увеличен размер на студентите, които са в затруднено финансово положение. Това би било добра държавна политика, осигурена по подходящ начин.</p> <p>Становището на Българската минно-геоложка камара е, че предложеният законопроект не отговаря на очакванията на бизнеса, а мерките за социална подкрепа, каквито се явяват освобождаването от такси, би било удачно да бъдат преработени в инструменти за целево подпомагане на широки категории социално уязвими студенти.</p>		допълнителни стимули за най-добрите студенти.
14.	Doktor HKS, ПОК, 27 февруари 2024 г.	<p>При преглед на приложимата законова уредба в областта на висшето образование - Кодекс на труда (КТ), Закон за висшето образование (ЗВО) и Закон за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) се стига до извода, че не би трябвало да има разлика между понятията "основно трудово правоотношение" по КТ и "основен трудов договор" (ОТД). В ЗВО има изричен текст, който определя задължението на академичния състав да участва в институционална акредитация само „на не повече от едно висше училище“ (виж чл. 77, ал. 13 от ЗВО). При това положение е резонно да се постави въпроса за прецизиране на понятието "основен трудов договор" в светлината на осигуряване на институционален капацитет на висшите училища. За спазване на изискването 70 % от лекционните курсове да се водят от хабилитирани преподаватели на ОТД, следва да се осигурят възможности това да се случи, като се въведе изискване, че на ОТД са само тези преподаватели, които са на пълно работно време. Всички останали, които се водят на ОТД, но работят на други места и не могат да изпълняват изискването за работа на пълно работно време, следва да бъдат определени като преподаватели на хонорар. Дискусионно е как да се реши проблема с назначените като основно трудово правоотношение по ОТД, но на непълно работно време (в случая работят само във висшето училище). Те следва ли да се водят като академичен състав? Проблемът с тези назначения е в блокирането на цялата бройка и невъзможността на нея да се назначават други преподаватели до размера на пълно работно време. В същото време, ако те се водят академичен състав, имат право на 1 глас в колективните органи, в които участват. Но могат ли те да се сравняват по останалите изисквания за стаж, академично израстване, атестиране, предявявани към академичния състав на пълно работно време? Отговора на този въпрос считам, че следва</p>	Приема се за сведение	Предложението не е по предложението изменителен акт на закона. При следващи изменения и допълнения на нормативната уредба ще бъдат обсъдени.

		<p>да е отрицателен. Не може 2, 4 или 6 часа да се равняват на 8 часа. Това е подход за контролиране на взетите решения от колективните органи, в които "академичния състав" на непълно работно време участва.</p> <p>Предлагам: текста на т. 1 в § 4д. от Допълнителните разпоредби на ЗВО да се промени както следва:</p> <p><u>"Основен трудов договор"</u> е трудовият договор <u>по основно трудово правоотношение на пълно работно време в акредитирано висше училище</u>, сключен на основание чл. 67, ал. 1, т. 1 от Кодекса на труда, а за академичната длъжност "асистент" - и трудовият договор, сключен на основание чл. 67, ал. 1, т. 2 от Кодекса на труда."</p>		
15.	<p>Васил Велев, председател на Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ), ПОК, 19.02.2024 г.</p>	<p>Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) работи задълбочено по проблемите на висшето образование и се стреми да предлага актуални реформи, които са в унисон със Стратегията за развитие на висшето образование в Република България 2021-2030 г. и по-специално с Цел 3. <i>„Изграждане на устойчива и ефективна връзка между висшите училища и пазара на труда и постигане на динамично съответствие между търсенето и предлагането на специалисти с висше образование“</i>.</p> <p>В тази насока са и редицата предложения и анализи, които направихме във връзка с обвързване на държавния план-прием с търсенето на квалифицирана работна сила, приетия механизъм за сключване на договори между работодатели и студенти с цел превенция на изтичането на кадри от страната, увеличаване на субсидията и издръжката на студентите за търсени специалности и др.</p> <p>На тази основа сме изключително обезпокоени от проекта на РМС за одобряване на проект на Закон за изменение и допълнение на ЗВО, чрез който се цели отпадане на таксите за студентите и докторантите, обучаващи се държавна поръчка в държавните висши училища. Считаме, че това е крачка назад от приетата политика за търсене на съответствие и баланс между търсенето и предлагането на квалифицирани кадри. <u>АИКБ заявява, че е категорично против</u> посочената промяна, като смята, че същата ще доведе до още по-голям дисбаланс между потребностите на предприятията и бъдещата работна сила. Не на последно място лансираната промяна е подготвена без провеждането на диалог със социалните партньори и без смислен анализ на настоящите социално-икономически условия.</p> <p>Според дадените мотиви за промяната са:</p> <ul style="list-style-type: none"> • по-голяма достъпност на висшето образование за неравнопоставените групи; • задържане на студенти в България и 		

- по-високо качество на образованието.

АИКБ винаги е настоявала за механизми за задържане на работната сила в България, за повишаване на качеството на образованието, както подкрепяме и политиката да се търси баланс между финансирането на университетите и обезпечаването на равен достъп до образование за различни социални групи. Но твърдо се разграничаваме от предложения подход.

Мотивите ни за това са следните:

1. Несъстоятелно е твърдението в Доклада, че „премахването на таксите за обучение ... ще гарантира равен достъп до висше образование и ще доведе до повишаване на броя на обучавани студенти“. Следва да се има предвид, че и в момента има специалности, за обучението в които не се изисква такса. Това са 8 професионални направления като „Педагогика на обучението по...“, „Математика“, „Физически науки“, „Химични технологии“, „Енергетика“, „Материали и материалознание“ и др. **Тази мярка беше въведена, за да стимулира интереса на студентите към специалности, от каквито има недостиг на пазара на труда.** Многообразието от специалности е достатъчно голямо, за да може всеки кандидат-студент да избере подходящо за него висше образование, без да заплаща такса. Мярката доказва своята полезност във времето, но с предложената промяна ще се върне старото положение, **от което ще пострада не само бизнеса, но и цялата ни икономика.** Съответно **налице е достатъчно равен достъп до висше образование за всеки млад човек,** който има интерес да се обучава. Има и достатъчно места. През 2022 г. завършващите средно образование са 36 450 лица, а обявеният план-прием за след средно образование е 36 457, тук не влизат бройките за магистър след бакалавър и за докторанти. Това означава, че всеки, който е кандидатствал и няма резултат „слаб“, е приет да учи. Към това следва да добавим и факта, че в 48 университета и висши училища в България беше обявен прием за кандидат-студенти с оценки от държавните зрелостни изпити за настоящата академична 2023/2024 година. Кое то потвърждава, че и в момента всеки има равен достъп до висше образование. Ако се направи реален анализ на ефекта от премахването на таксите, ще бъде видно, че това ще доведе до негативен икономически и социален ефект. Държавата ще заплаща обучението на хора, които ще запишат висше образование, просто за да са висшисти. **А средствата за това обучение идват от данъците, основно на бизнеса, който по този начин инвестира в бъдещата работна сила, но и от малоимотните семейства също. С предложената промяна,**

1. Не се приема

1. Опитът със защитените и приоритетни ПН показва, че липсата на такси повишава интереса и конкуренцията при кандидатстване . Приемът на студенти за времето, когато нямаше такси показва също, че конкуренцията е била по-висока и бизнесът е имал повече кадри. Данъците на всички и средствата се връщат отново при данъкоплатците, защото активните,

не само че няма да се постигне равенство, но и богатите ще станат по-богати, защото таксите ще отпаднат за всички (включително за заможните), но това няма да реши проблема с издръжката на студентите в затруднено финансово положение. Същевременно кандидат-студентите ще се насочат към специалности, които не изискват полагане на много усилия и не са търсени на пазара на труда. Което ще доведе до отлив от търсените професии, които обаче изискват повече усилия от страна на студентите. В крайна сметка това ще е поредното „хвърляне“ на пари на данъкоплатците за висшисти, които ще се реализират на места за среднисти. В момента това са над 40% от завършилите висше образование. Затова поставяме въпроса: защо данъкоплатците да плащаме за изграждането на нужните ни специалисти, а да получаваме висшисти, които никой не търси? **Видно от Рейтинговата система голяма част от завършилите не търсени специалности стават продавачи.** За това ли ще инвестираме данъците, които плаща бизнесът, да произвеждаме повече продавачи (професия, за упражняването на която не е необходимо висше образование)? Премахване на таксите или тяхното облекчаване следва да има само за търсени специалности и за тези, които имат договор за реализация в България след завършването си. Вместо да премахваме таксите за всички, по-добре да инвестираме средства и време за популяризиране на вече въведени мерки, които реално ще постигнат търсения ефект.

2. В Доклада към консултацията е посочено, че предложените промени следва да стимулират *„младите граждани, които са бъдещето на нацията, да се насочат към обучение във висшите училища в страната“*. Това очакване е напълно лишено от аргументи. Решението за обучение в чужбина по никакъв начин не е свързано с наличието или не на такси за обучение в България. Повечето кандидат-студенти считат завършеното висше образование в чужбина за по-престижно и качествено, а не за по-евтино. Ако направим сравнение с таксите в някои от предпочитаните други държави, ще видим не само, че таксите са по-високи, а и като се вземе предвид издръжката на студента, необходимите средства са значително по-високи. Например във Великобритания таксите варират от 7500 до 9000 паунда на година за бакалавър, в Германия се заплащат административни такси в размер от 50 до 300 евро на семестър, в Нидерландия са над 2000 евро и т.н. Дори в държави, в които няма такси, отново е по-скъпо, защото не се отпускат стипендии, а издръжката на живот надвишава тази в България, като се има предвид, че само една квартира започва от 700 евро.

2.Приема се за сведение

работещи граждани, които плащат данъци учат и се развиват, така че това са техните пари, отделени за тяхното обучение или за това на децата им.

2.Няма конкретно предложение, но изложените аргументи не са точни. В Германия няма такса и издръжката на живот е по-ниска от тази в България за един студент, както и в Нидерландия държавата дава социални

Докато в България таксата за обучение е средно около 1000 лв. Също така в България има опция за студентски заеми, наред с различни видове стипендии и награди, ползват се и отстъпки за храна, транспорт, общежития, библиотечни услуги и други. Затова подобна мярка няма по никакъв начин да задържи кандидат-студентите, които са решили да учат в чужбина, да не го направят. **Лишено от логика е един кандидат-студент и неговото семейство да имат средства за издръжката му в чужбина, но не и за обучение в България, където е в пъти по-евтино.**

3. Последната цел е свързана с повишаване на качеството на образованието. Но по никакъв начин не става ясно как то ще се осигури, без да се премахне порочния принцип на финансиране „парите следват студента“, който води до влошаване на качество и изисквания. Всъщност за пореден път не се обръща внимание на качеството на висшето образование, а на количеството. Ако студентите не участват активно в процеса на обучение и не ценят възможността да получават образование, това може да доведе до намаляване на качеството на образователния процес. Таксите могат да служат като мотивация за студентите да се ангажират по-сериозно с учебния процес. Следва да се има предвид, че таксите и освобождаването от такси се явява определен критерий за насочване на кандидат-студентите към търсени специалности от бизнеса. Те са репер за повишаване на конкурентоспособността на висшите училища. Например в момента има огромна нужда от инженерни специалисти в различни области, като по-ниската такса за такива специалности или освобождаването им от такса би насочило повече кандидати към тях, за сметка на по-високи такси по нетърсени специалности. Безработицата сред тези, които завършват хуманитарни профили, за разлика от тези, които завършват технически, природо-математически и технически специалности, е много по-голяма. Т.е. с премахване на таксите правителството показва готовността си да произвежда безработни или постъпващи на работа на позиции НЕ изискващи висше образование. Затова премахването на таксите следва да бъде внимателно оценено от гледна точка на нуждите на пазара на труда, като се потърсят стимули за подкрепа на дефицитни специалности като например по-високи стипендии, облекчени условия за студентско кредитиране и др. И не само - предвидените пари могат да се използват за повишаване на стипендиите в дефицитни специалности, като по този начин се стимулират студентите да наблегнат на обучението и на стремежа към по-високи резултати от учебния процес. **Премахването на таксите за**

3.Приема се за сведение

помощи на всеки млад човек до 28 годишна възраст, независимо дали учи или не.

3.Няма конкретно предложение. Повишаване на възможността за следване ще увеличи конкуренцията сред младите хора.

всички, ведно със запазване на принципа на финансиране „парите следват студента“, ще влоши допълнително подбора и качеството на обучение и ще увеличи производството на ненужни „специалисти“.

4. Не на последно място - висшите училища изискват значителни финансови ресурси за поддръжка на инфраструктура, обучение, научни изследвания, привличане на висококачествени преподаватели и други дейности. Фактори, които също са свързани с повишаване на качеството на учебния процес. Ако таксите бъдат напълно премахнати, университетите могат да изпитат затруднения в осигуряването на достатъчни средства за своите нужди, както и ще зависят изцяло от една или друга политическа воля. Съответно в момента се предлага един законово гарантиран приход да бъде заменен с компенсаторен механизъм, който ще зависи от симпатиите на съответния министър към определени ректори или висши училища. **Ние считаме, че следва автономията на висшите училища да бъде ограничена, но не и по този начин.** Възможно е увеличаването на броя на студентите без такси да доведе до недостиг на средства за подкрепа на студентите като стипендии, научни проекти, менторство и други образователни и кариерни възможности, като се има предвид че средствата за компенсация на таксите не са предвидени в настоящия бюджет. Не е ясно откъде ще бъдат взети тези 150 млн. лв., които ще се осигурят от Министерския съвет.

Считаме, че изложените аргументи ясно подчертават, че премахването на таксите във висшите училища ще доведе до повече негативни последици както за българската икономика, така и като социален ефект. АИКБ настоява заложените промени в ЗВО да бъдат отеглени и да се стартира дискусия за подготовката на ясна и цялостна визия за развитие на образованието. В тази насока ние правим първата крачка, като през месец май ще организираме **кръгла маса по проблемите на образованието**, в рамките на която очакваме да намерим конкретни решения на твърде наболели проблеми в тази сфера. АИКБ за пореден път посочва, че е необходима цялостна и добре обмислена реформа на система на образованието, дори това да включва непопулярни мерки. Тази реформа следва да започва от най-ниските степени на образование и да достигне до най-високите такива. Крайно време е да се изведат наболелите проблеми и ясно „да бъдат сложени на масата“ и да се работи по тях съвместно с всички заинтересовани страни. Следва да се прецизират механизмите „парите следват ученика/студента“, необходимо е повече кариерно ориентиране, повишаване на качеството на образованието и обвързването му с пазара на

4. Не се приема

4. ВУ могат да кандидатстват по различни проекти, финансирани от ФНИ и от Хоризонт Европа. Държавата финансира редица национални научни програми, ЦК, ЦВП, Изследователски и университети и други програми за постигане на по-високи научни резултати.

		труда. В момента се прави поредна крачка назад от всичко постигнато през последните пет години. Трябва да сме наясно, че няма „безплатен обяд“ и решенията, които вземаме сега, ще предопределят бъдещото на българската икономика.		
16.	Здравка Шолева, деловодна система Евентис вх. № 0103- 67/1.02.2024 г.,	Пиша Ви във връзка с отпадането на таксите за обучение в университетите. Повечето университети в областта на точните, природните и инженерните науки се оборудваха добре за научни изследвания. За съжаление всички университети не разполагат с модерно оборудване за обучение. С наличното оборудване не може да се постигне качество на обучението за тези науки. Завършват студенти, които не знаят какво е пипета. Ако наистина за половин година таксите, които се плащат от студентите, са 86 милиона и тези такси не отпаднат, за 5 години ще се ремонтират всички учебните лаборатории и ще се оборудват с модерни апарати и ще има достатъчно консумативи за нормално провеждане на упражненията. Знанията и уменията, които ще получат студентите ще са много по-привлекателни за младите хора. Добрата материална база ще може да привлече и чуждестранни студенти, които ще плащат по-високи такси. Със сигурност ще се повиши и рейтинга на българските университети.	Приема се за сведение	Държавата предоставя средства за материално техническа база.
17.	Светла Костадинова, Изпълнителен директор на Института за пазарна икономика, деловодна система на МОН (Евентис), вх. № 1105- 26/2.2.24 г.	Предложените изменения в проекта на закон, целящи премахване на таксите за обучение на студенти и докторанти по държавна поръчка и пълното финансиране на висшето образование с трансфери от държавния бюджет, са лоша идея с формална оценка на въздействието, която не се базира на факти, статистически данни или изследвания, без задълбочено обсъждане на новия модел с обществеността. Освен в някои отделни гранични случаи, тя няма да задържи млади хора в България и няма да има значим демографски ефект върху привличане на чуждестранни студенти. Системата на висше образование в България претърпява значителни промени през последните години, свързани с разширяване на достъпа и подобряване на управлението чрез все по-голямо фокусиране върху качеството. През последните години броят на местата за студенти в българските университети се доближава до общия брой завършили средно образование, което ясно демонстрира намеренията на държавата да отвори максимално достъпа до системата, като осигури място за всеки ученик. За съжаление висшето образование все още страда от наличието на значителен брой малки университети, затруднения при запълването на местата поради все по-малкия брой завършващи средно образование ученици, недостатъчна отвореност към студенти от чужди държави и слабо представяне на българските университети в международните класации.		

Тези проблеми са индикация за все още сравнително ниското качество на висшето образование у нас, което следва да е дългосрочна цел на всяка реформа в сектора. Представените мотиви към законопроекта обаче не засягат съществуващите предизвикателства пред постигането на по-високо качество на тази услуга.

Всички изследвания и анализи в областта на доходите, неравенствата и пазара на труда показват силна позитивна връзка между наличието на завършено висше образование и доходите на индивидите и домакинствата. Висшето образование, освен доходите, повишава възможностите за заетост на завършилите, възможностите за трансфер между професии и допълнително професионално развитие. Това обаче не означава, че пазарът на труда няма нужда от разнообразни специалисти с различно образование. Няма как да очакваме всички ученици, завършили средно образование, да завършат след това и висше. На подобно мнение е и Европейската комисия, която в стратегическите си документи поставя цел от 45% завършили висше образование във възрастова група 25-34 години.

Как предложението за изменение на закона за висшето образование ще отговори на тези предизвикателства? Премахването на таксите за обучение на студентите и докторантите държавна поръчка едва ли ще има значителен количествен ефект върху приема и резултатите, най-малкото заради следното:

- Таксите и в момента са относително ниски — за учебната 2023-2024 година годишните такси съгласно РМС №317/23.03.2023 г. са в диапазона 530 — 3752² лева в зависимост от специалностите и професионалните направления. Средният размер на годишната такса за обучение на студент за настоящата учебна година е 1050 лева¹ и той се доближава до най-ниския официален месечен доход от труд у нас — минималната работна заплата (933 лева).

- Слабото развитие на кредитната система² у нас също показва, че само в много редки случаи студентите не могат да си позволят плащането на такси и търсят кредитиране, за да платят обучението си.

- Това, което по-силно ограничава достъпа до висше образование, са разходите за издръжка по време на следването, особено за студенти от провинцията и такива, произхождащи от семейства с ниски доходи. Тук се включват разходи за квартира, учебници, книги и учебни помагала, храна,

Не се приема

За някои семейства тези такси са високи.

Не се приема

Няма предложение и е въпрос на политика на банките и тяхна активност. Банките заплащат и за

Не се приема

¹ Според доклада на министъра на образованието и науката към РМС №317 от март 2023 г.

² Повече информация за слабия интерес към студентското кредитиране може да бъде намерена например тук: <https://www.capital.bg/moiat-capital/deposits-credits/2023/09/29/4532259-student-na-kredit-kakva-e-procedura-ta-v-bulgaria/>

		<p>спорт и други дейности от ежедневието на студентите. Това налага студентите да работят по време на следването си, да търсят кредит или изобщо да избягват висшето образование. Този въпрос обаче не се адресира от проекта на ЗИД на ЗВУ.</p> <p>- Самото наличие на приоритетни професионални направления и защитени специалности, в които студентите са освободени от плащане на такси и в момента, но това не води до значително нарастване на интереса, демонстрира липсата на позитивно въздействие на освобождаването от такси върху увеличаване на приема във ВУЗ и задържането или привличането на студенти. Таксите за обучение, които студентите плащат, имат и други функции, освен на независим от държавата приходоизточник за университетите — те регулират над-оптимално търсене на услугата, като намаляват, поне до известна степен, участието в системата на по-ниско мотивирани студенти и такива, които искат да се възползват от статута и от допълнителни предимства, които той носи, без да преследват образователни постижения и успешно придобиване на образователната степен. Таксите имат и косвен ефект върху търсенето на по-качествена услуга, като увеличават вероятността студентите да се вълнуват повече какво получават срещу парите си, да обжалват и протестират срещу нарушения и лоши практики, както и да избират по-внимателно висше училище, водени от мотив за по-добра реализация на пазара на труда. Това увеличава конкуренцията между висшите училища и натиска върху тях да подобряват услугата.</p> <p>Институтът за пазарна икономика винаги е подкрепял реформи, базирани на свободния избор, пазарното начало и конкуренцията. Според нас за системата на висше образование в България по-удачна би била реформа, която:</p> <p>- стъпва върху <u>по-голямото участие</u> на студента във финансирането на собственото му висше образование. Увеличението на таксите над сега предвидените по закон до две трети от стойността на разходите за обучение е ключово и ще доведе до овластяване на студентите и повишаване на търсенето на качествено висше образование. То ще повиши отговорността на студентите при избора и по-ясна мотивация в решението дали да учи и къде.</p> <p>- Съвместно с това оттегляне на държавата от масовото финансиране на направления, специалности (особено под формата на голям брой приоритетни такива) и университети. Конкуренцията между</p>	<p>Не се приема</p>	<p>издръжка на обучението.</p> <p>Твърдението не е вярно. Постоянно има желание за нови приоритетни и защитени специалности именно с цел да се намали финансовата тежест за студентите.</p> <p>Премахването на таксите ще повиши точно конкуренцията за местата на студентите. Няма доказателства в полза на подобно твърдение, а обратно.</p>
			<p>Не се приема</p>	
			<p>Не се приема</p>	

Нашата ОБЩА ПОЗИЦИЯ категорично се разграничава от лансираното в публичното пространство становище на акад. Денков. Подобни промени не бива да се въвеждат без внимателен анализ и съобразяване с актуалната законова рамка и еднолично, без проведен диалог с ръководствата и представителите на работещите в ДВУ, бизнеса и представителите на законодателната власт в РБ. Направената частична предварителна оценка на въздействието на предлаганите промени в ЗВО съдържа твърде общи и неопределени очаквани резултати.

ВОН – КНСБ представя някои от основните мотиви за несъгласие с мярката, предложена от акад. Денков:

1. ЗВО посочва няколко независими една от друга възможности за формиране на държавните такси за висше образование в възможност за разпределяне на общата сума между държавата, висшите училища (ВУ) и учащите, в качеството им на партньори в процеса на обучение: а) 70% държавна субсидия и 30% от студентски такси; б) 100% държавна субсидия и 0% студентски такси за приоритетните професионални направления и защитените специалности; в) 0% такса за студента и 100% финансиране по сключен договор с бизнес организация; г) 70% държавна субсидия и 30% средства, постъпили от бизнес организация;

д) 30% студентска такса и 70% финансиране от бизнес организация; е) безлихвен студентски банков кредит без необходимостта от доказване на доход. **Улесненият от страна на държавата и банковите институции достъп до студентски кредити осигурява и равен достъп до висшето образование. Не съществува икономическо правило, според което равният достъп до висше образование е равнозначно на образование без студентски и докторантски такси.**

2. Държавните административни такси, заплащани от студентите и докторантите, съотнесени с икономическата рамка на страната, са ниски, а в някои ДВУ те не са променяни от години. В някои ПН (ПН1, ПН2 и ПН3) таксите са два пъти по-ниски от държавните стипендии, които студентите получават (минималната стипендия е 120 лв.). **На практика не таксите, а високите разходи за издръжка на живот в големите градове е онова, което затруднява студентите, докторантите и техните семейства.**

3. Съгласно Националната карта за висше образование половината студенти се обучават в по-малко перспективни направления – в 8 ПН над 50% от студентите се обучават във ВУ, за които има слабо търсене и ниска реализация на дипломираните. Но в други 14 ПН над 50% от завършилите студенти имат висока и успешна реализация на пазара на труда. В

1.Приема се за сведение

1.Не съдържа конкретно предложение. Наличието на механизми за финансиране не отменя правото на държавата да въведе и нови.

2.Приема се за сведение

2.Студентите имат възможност за кредити за своята издръжка.

3.Приема се за сведение

3.Не съдържа предложение.

	<p>различните ПН таксите са различни. Всичко това как ще се отрази на таксите по модела Денков?</p> <p>4. И сега в 40 ПН (от общо 52) броят на действащите студенти е под 50% от определения капацитет, като от тях 30 ПН са приоритетни, т.е. финансирането е 100 % от държавата и 0 лв. от студентски такси. Този модел на финансиране в приоритетните ПН беше въведен преди 5 години и в резултат на успешно реализираната политика се наблюдава увеличение в приемите в специалности като инженерни науки, химични технологии, физика, химия, морска техника и т.н. С отпадането на таксите тези специалности отново ще станат непопулярни сред кандидатите. От това ще последва отлив на специалисти от ключови сектори на икономиката, държавата ще се лиши от устойчив и добре работещ инструмент за обвързване на търсенето на образование с нуждите на пазара на труда. Крайното последствие ще е задълбочен дисбаланс в търсенето и предлагането на работни позиции.</p> <p>5. Отпадането на таксите за обучение крие опасността от заличаване на конкуренцията между самите ДВУ. Ако досега цената определя в голяма степен и качеството на образователния продукт, сега цената ще я определя политическият кабинет на съответната управляваща партия/и. Това крие огромен риск от съвсем явни обвързаности и зависимости на ДВУ от политическата конюнктура.</p> <p>6. Важна особеност за висшето образование е, че академичната година не съвпада с календарната (т.е. финансовата) година. Новите студенти постъпват през септември и за този период държавата никога не е осигурявала финансиране. Отпадането на студентските и докторантските такси ще доведе до финансов недостиг в ДВУ в началото на всяка академична година.</p> <p>7. Държавната субсидия се превежда ежегодно в пълен размер за обучението на студенти по план за приема, но се ревизира и по отчет с регистъра на МОН. За неусвоените места ДВУ връщат държавните субсидии. На практика на ДВУ регулярно се отнемат финансови средства. В държавния бюджет за последните три години няма актуализация на средствата за висше образование и цялата система е ощетена с над 320 млн.лв. Това е видно от ръста на БВП и дела за висше образование, който намалява от 0,76 % на 0,6 % за последните три години. Така висшето образование в България е с най-нисък дял на финансиране в ЕС (1 %). Ето защо ние от ВОН – КНСБ непрекъснато повтаряме, че висшето образование у нас е системно недофинансирано.</p>	<p>4.Приема се за сведение</p> <p>5.Не се приема</p> <p>6.Не се приема</p> <p>7.Приема се за сведение</p>	<p>4.Липсата на кандидати се определя от намаления естествен прираст на населението и на липсата на работни места и адекватно заплащане на труда</p> <p>5.Няма подобни връзки. ВУ са свободни от политически и религиозни дейности.</p> <p>6.Проектът предвижда покриване на таксите за ВУ и за двата семестъра.</p> <p>7.Намалението на броя на новородените ще продължи негативните демографски тенденции.</p> <p>8.Работи се по по-мощни</p>
--	---	---	---

		<p>8. Финансирането на висшето образование се извършва и на остатъчен принцип. От години акад. Денков обещава, че коефициентите на ПН ще бъдат актуализирани, но досега няма резултат. Съотношението 1,6:10,57 в България е далеч под средното в ЕС (1:5).</p> <p>9. Акад. Денков обяви 150 млн.лв. за компенсиране на студентските и докторантските такси, но такава сума в държавния бюджет за тази год. липсва. Заложените 375 млн. лв. са за повишаване на доходите на работещите в страната. От тях едва 39 млн.лв. са определени за ДВУ, а те са недостатъчни. МОН настоява за още 4 млн.лв., а според изчисленията на ВОН – КНСБ са необходими 7 млн. лв. за повишаване доходите на академичния и 37,5 млн.лв. за неакадемичния състав в ДВУ. Ако в държавния бюджет има свободен ресурс от 150 млн. лв., предлагаме да бъде използван целенасочено за висшето образование по следния начин: а) за увеличение на работните заплати, като 7 млн.лв. са за академичния състав и 38 млн.лв. за служителите с висше образование; б) 50 млн. лв. за комплексната оценка за качеството на обучението; в) 50 млн.лв. за повишаване на коефициентите в ПН; г) 5 млн.лв. за развитие на студентския спорт.</p> <p>Намираме предложението на акад. Денков за отпадане на таксите за студенти и докторанти в ДВУ за изненадващо, неадекватно, популистко и в противоречие с дневния ред. Принципната ни позиция е, че подобни кардинални промени не могат да се въвеждат без внимателен анализ на системата на финансиране, без съобразяване с действащото законодателство и без диалог с всички заинтересовани страни. Само след обстоен анализ и дебати може да се очаква ясна картина на позитивните и негативни страни от подобна радикална мярка. Така предложените текстове в проектозакона за изменение и допълнение на ЗВО ще доведе до липса на конкуренция между ДВУ, до значително движение на студенти в различни ВУ, до намаляване на качеството на образователния продукт.</p> <p>Ако възможностите за споделеност и отговорност от страна на студента, ВУ, бизнеса и държавата, определени в ЗВО, отпаднат, студентът се превръща от партньор в образователния процес, в клиент, ръководен не от вътрешната си мотивация, а от възможността за лесен и непосредствен достъп до образователния ресурс.</p> <p>Настояваме, че всеки учащ трябва да е съпричастен и да взема активно участие в изграждането на собствения си житейски и професионален проект. Това е възможно само ако студентите допринесат за това, внасяйки</p>	<p>8.Приема се</p> <p>9.Приема се за сведение</p> <p>Приема се за сведение</p> <p>Не се приема</p>	<p>промени в нормативната уредба.</p> <p>9.Не съдържа предложение по предложени проект на акт.</p> <p>Извършен е финансов анализ във финансовата обосновка на законопроекта.</p> <p>Не съдържа предложение, а необосновани предположения</p>
--	--	---	--	--

		<p>своят дял в цялостния учебен процес. Едва тогава те ще се чувстват пряко ангажирани, ще критикуват, настояват и изискват от своите преподаватели и ще се изградят като независими личности.</p> <p>ВОН-КНСБ НЕ ПОДКРЕПЯ ПРОЕКТА НА ЗАКОН ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА ЗАКОНА ЗА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ, С КОЙТО СЕ ПРЕДЛАГА ОТПАДАНЕ НА ТАКСИ ЗА СТУДЕНТИ И ДОКТОРАНТИ В ДВУ.</p>		
19.	<p>доц. д-р С., Благоева, за ректор на Икономическия университет-Варна, електронна система Евентис № 0410-6/09.02.2024 г.</p>	<p>Във връзка с публикуван на Портала за обществени консултации проект на решение на МС за одобряване на законопроект за изменение и допълнение на ЗВО след запознаване със съдържанието на публикуваните документи Академичният съвет на Икономически университет-Варна (АС на ИУ-Варна), като орган на управление и орган за ръководство на учебната и научната дейност на висшето училище, на свое заседание, проведено на 02.02.2024г., прие решение №5 по протокол №8 в законоустановения срок по чл.26, ал.4 от ЗНА да бъде отправено предложение за оттегляне на проекта на решение на МС ведно с представения законопроект за изменение и допълнение на ЗВО. Въз основа на проведените в АС обсъждания могат да бъдат изведени следните основания за това предложение:</p> <p>В мотивите за изготвяне на законопроекта за изменение и допълнение на ЗВО се посочват създаването на равни възможности на всеки за достъп до образование и обучение, безплатно образование с цел да се повиши достъпът до качествено образование, таксите за обучение се разглеждат като обективна пречка за включване на част от населението в системата на висшето образование, приема се, че премахването на таксите би мотивирало кандидат-студентите да изберат България пред чужбина. По отношение на висшите училища се счита, че промяната ще доведе до повишаване на приходите от запълване на местата за държавна поръчка в държавните висши училища. В по-голямата си част тези мотиви не се споделят от членовете на АС, а не е изисквана информация и не е изготвяно становище от ИУ-Варна.</p> <p>Правото да получава такси за обучение, респ. задължението на студентите да заплащат такива е резултат от предоставената академична автономия на всяко държавно висше училище. Приходите от такси за обучение са част от законоустановените собствени приходи на висшето училище и се разходват за издръжка на обучението на студентите и докторантите, но в израз на академичното самоуправление висшето училище предлага размера им при спазване на реда и условията, предвидени в закона. При сега действащото законодателство държавата осигурява средства за издръжка на обучението</p>	<p>Приема се за сведение</p>	<p>Не съдържа конкретни предложения, а само опасения. Законопроектът не премахва възможността за обучение срещу заплащане.</p>

на определен брой студенти и докторанти, но висшето училище упражнява правото си да получава собствени приходи от такси за обучение и да ги разходва по своя преценка според предназначението им. Превръщането на тези средства в средства за издръжка на обучението променя характера им в бюджетна субсидия, размерът на която вероятно ще се определя по правилата за предоставяне на средства за издръжка на обучението. Динамичният брой студенти заедно със съзнанието на последните за липса на последици (поради незаплащане на такса за обучение) при прекъсване на обучението или преместване в друго висше училище ще доведе до сериозни затруднения при изготвянето на бюджета на висшето училище, както и до необходимост от постоянни вътрешнокомпенсирани промени на утвърдените разходи. Неясните критерии, по които ще се предоставят средства за издръжка на обучението на един студент, който ще се обучава безплатно, не гарантират нормалното функциониране на висшето училище и не осигуряват качество на обучението. Точно обратното-пораждат усещането за несигурност в академичния състав и притеснения както за възможността за обезпечаване на образователния процес, така и за сигурността на трудовите правоотношения с преподавателския състав, в т.ч. хабилитирани и нехабилитирани лица.

Необходимо е да се обсъди и изпълнението на задълженията на студентите при освобождаването им от заплащане на такса за обучение. Също така следва да бъде поставен и въпросът за спазване на принципа на равнопоставеност и недопускане на дискриминация спрямо останалите студенти, които заплащат такси за обучението си. Ако те не заплатят дължимата годишна такса за обучение, за тях ще бъдат налице пречки за записване, явяване на изпити и др., т.е. правилата ще важат само за една категория студенти. Риск, който трябва да бъде отчетен, е и този при регламентиране на начина, по който ще се определят бройките за приемане. Изпълнението на поставената от МС цел на за повишаване на броя на студентите, които имат достъп до висше образование, е обвързано с общия брой по професионални направления и по специалности от регулираните професии, както и разпределението му по държавни висши училища и по форми на обучение в зависимост от точно определени в закона критерии. Повишаване на броя на обучаваните едновременно с понижаване на общата сума за издръжката им, спрямо тази с която висшето училище е разполагало при събиране на такса за обучение, както и обвързването на размера на таксата за обучение срещу заплащане с

		издръжката на един студент, който не заплаща такса, могат да доведат до сериозни неблагоприятни финансови последици за висшето училище. Не на последно място предлаганите промени в ЗВО ще създадат проблеми при организацията и провеждането на ранния прием на студенти във висшите училища, тъй като няма все още ясен регламент за формирането на такси, а кандидатстудентската кампания вече е започнала. Таксата за платено обучение се базира на средствата за издръжка на обучението на един студент, които все още не са определени като размер.		
20.	ilee ilee swesten@abv.bg , деловодна система на МОН, вх. № 0103-92/13.02.2024 г.	С недоволство се приема и безплатното обучение за висше образование, трябва да има критерии за тези, които ще искат да учат в държавна форма на обучение и той да бъде например с успех над 5.00 . А за докторантите във всички форми на обучение такси да няма — независимо с. Моята мечта за докторантура, поради липса на средства не се осъществи. С няколко образования съм и в момента останах без работа, заради лично отношение. С голямо уважение към вас Ви споделяме необходимостта — да се изгради бъдеще и висок стандарт на живот в страната ни, за да може хората да не ходят по чужбина, а тези, които са там да се върнат и тук да работят. Наистина да има средна класа население, за да се преодолее демографската криза. За едно добро бъдеще от което всички се нуждаем. Всички българи желяем да живеем в добре устроена страна, с по-ниски данъци, висок стандарт на живот, по-ниска цена на тока, горивата, храните и услугите, по-малък бюрократизъм, повече възможности за тези с висше образование.	Приема се по принцип	Направени са констатации и липсват конкретни предложения.
21.	проф. д.ик.н. Димитър Канев, зам.-ректор по академичните дейности на ВСУ “Черноризец Храбър”, електронна поща, 13.02.2024 г.	По предложените текстове и обхвата на проекта за изменение на ЗВО		

		<p>морално обезценява и деградира социалното благо до пазарно. Институциите на висшето образование могат да функционират и в пазарния, и в социалния свят, но двата свята не бива да се смесват. Опитът да се смесват създава тежки морални конфликти и не бива да се допуска.</p> <p>Второ. На основание <i>“Известие на Комисията от 16.07.2016 относно понятието за държавна помощ, посочено в член 107, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз, т.30”</i>, при едновременен платен и субсидиран прием, дейността на образователните институции следва да се разглежда като стопанска. При възприетите форми за съвместно администриране и обучение по държавна поръчка и платен прием, за платеното обучение неминуемо се използва публичен ресурс, заделен за изпълнение на държавната поръчка. Така средства, предназначени за обучението на студентите по държавна поръчка, се прехвърлят към издръжката на платеното обучение, с което се получава недопустимо кръстосано субсидиране на платения прием. Това от своя страна ще доведе до санкции срещу България от Европейската комисия за нерегламентирана държавна помощ, тъй като платеният прием</p>		
--	--	--	--	--

на държавните висши училища се реализира на един и същ пазар и в конкуренция с всички висши училища, но само държавните получават финансова помощ от правителството за издръжка на обучението, оптимизиране на работната заплата, на структурата на академичния състав и на организацията на учебния процес.

(И двата аргумента са посочени от МОН през 2021 г. в процеса на обществените консултации по проект за промени в ЗВО.)

Трето. Едновременното предлагане на платено и безплатно (или силно субсидирано) обучение не отговаря и на практиката в ЕС. В нито една страна на ЕС институциите, които предлагат безплатно образование, нямат право да предлагат и платено образование. Изключение се прави само за чуждестранни студенти от държави извън ЕС. Финансово въздействие на предложението: Приходите от платен прием на български граждани са близо 17% от общите приходи на държавните висши училища. Заедно с досега събираните такси за обучение по държавна поръчка те съставят между 30% и 40% от общите им приходи. Отпадането на платения прием и безплатното обучение по държавна поръчка ще лиши държавните висши училища от тези приходи, но няма да намали

		<p>общите им разходи. За да не се създадат финансови трудности пред тях, пропуснатите приходи следва да бъдат компенсирани с трансфер на повече публични средства. Това ще увеличи публичните разходи за висше образование от сегашните 0,4% до близо 0,6% от БВП. Подобно увеличение е поносимо от държавния бюджет и е желано предвид факта, че в ЕС по този показател България споделя последното място с Италия, Унгария и Ирландия. С корекцията ще се приближим до средната стойност за публичните разходи за висше образование в ЕС.</p>	<p>Приема се за сведение</p>	<p>Потребностите на пазара на труда се консултират с ресорните ведомства при планиране на броя на студентите, държавна поръчка, както и реализацията на завършилите се взема предвид съобразно методиката при определяне на план-приема по</p>
	<p>4 Чл. 9, ал. 3, т. 6, б. а да бъде изменен и придобие следната редакция (текстът в зелено е нов): <i>“а) по предложение на министъра на образованието и науката общият брой на приеманите за обучение студенти и докторанти, за които държавата осигурява средства за издръжката на обучението им, по професионални направления и по специалности от регулираните професии, в съответствие с националните потребности на пазара на труда, както и разпределението му по държавни висши училища в съответствие с ал. 4;”</i></p>	<p>Изискването за съответствие с пазара на труда при определяне на общия брой на приеманите за обучение студенти и докторанти, за които държавата осигурява средства за издръжката на обучението им, по ПН и по СРП, е необходимо, за да се постигне по-пълно обвързване на държавната поръчка с пазара на труда и за да се увеличи възвръщаемостта от инвестициите на публични средства във висшето образование. За учебната 2023/2024 г. при 36,4 хил. випускници на средните училища държавата субсидира обучението на над 42 хил. студенти, от които 36,5 след средно образование, т.е всеки</p>		

			<p>завършил средно образование може да бъде приет за студент по държавна поръчка. Това не е оправдано от нуждите на трудовия пазар. В резултат над 40% от завършващите висше образование се реализират на места изискващи средно или по-ниско образование. Приемът по държавна поръчка на тези 15 - 16 хил. студенти не е оправдан. Той не е полезен за националния трудов пазар, лишава бизнеса от нужните кадри със средно образование и отлага включването им в пазара на труда с поне четири години. Заради ниското качеството на масовото средно образование прекомерният прием и липсата на селективност създават и проблем с качеството на висшето образование. Поне половината от завършилите средно образование не притежават необходимата функционална грамотност и академични качества, за да продължат обучението си в следваща степен. Да се субсидира с публични средства обучението на такива студенти не е добро решение не само за публичните финанси, трудовия пазар и качеството на обучението на студентите с академични способности, но за и самите тях. Приемането на по-малко студенти по държавна поръчка, при коментираното с предходното предложение увеличение на размера на</p>		ПМС № 64/2016 г.
--	--	--	---	--	------------------

		<p>държавната субсидията за тяхното обучение, ще увеличи качеството на обучението и възвръщаемостта от използвания публичен ресурс.</p> <p>Към настоящия момент е налице и значително разминаване между профилната структура на висшето образование в страната по ПН и СРП и потребностите на пазара на труда и социално-икономическото развитие. За най-масовите професионални направления в област „Социални, стопански и правни науки“ се отделя 35% от приема по държавна поръчка, а между 64% и 75% от завършилите се реализират на места не изискващи висше образование. Значителните публични инвестиции в тази група нямат възвръщаемост и представляват загуба на ценен публичен ресурс. Икономическата рационалност и социалната справедливост изискват държавният прием в психология, право, обществени комуникации, информационни науки, социология, философия, религия и теология, администрация и управление и икономика да е поне 2-3 пъти по-малък от съществуващия. Противоположен е случаят със здравните, природоматематическите и техническите специалности. Тук е налице дефицит на специалисти с висше образование, който за да бъде преодолян е необходимо</p>		
--	--	---	--	--

		студентите не само да не заплащат такси, но и да получават допълнителни стипендии, покриващи пълните алтернативни разходи за тяхното образование.	Не се приема	Този механизъм е предвиден само за докторанти, но за студенти причините за напускане могат да бъдат не само слаб успех, а и други лични и социални причини. Трябва да се разработи по-подробен механизъм за това.
5	<p>Нов чл. 91д със следното съдържание:</p> <p><i>(1) Студентите и докторантите, за които държавата осигурява средства за издръжката на обучението им, отстранени от обучение по реда, определен с правилниците на висшите училища, или напуснали по собствено желание по време на обучението, възстановяват в полза на държавния бюджет разходите за издръжка и обучение за периода, в който са били обучавани.</i></p> <p><i>(2) Неиздължените суми по вземанията на държавата по предходната алинея са частни държавни вземания и се установяват и събират от Националната агенция за приходите по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.</i></p>	<p>Досега обучаваните по държавна поръчка, които са отстранени поради слаб успех или дисциплинарни нарушения, както и напусналите по собствено желание не дължат обезщетение за направените за тяхното обучение и издръжка бюджетни разходи. Това не мотивира към отговорно академично поведение и постижения и води до загуба на публични средства.</p> <p>Предложеният текст урежда въпроса, като постановява студентите и докторантите, за чието обучение са правени публични разходи, да възстановяват тези разходи в полза на държавния бюджет при отстраняване от висшето училище или при напускане по собствено желание.</p> <p>По аналогичен начин е решен въпроса за обучаваните на държавна издръжка курсанти във висшите военни училища и АМВР. С предложението всички, обучавани за сметка на данъкоплатците, се третират еднакво.</p>		
Други предложения за изменение на ЗВО				

		<p>6</p> <p>В чл. 8 т. 3 да отпадне „в държавните висши училища“. С изменението придобива вида: <i>Чл. 8. Държавата създава условия за свободно развитие на висшето образование, както и условия за достъп до висше образование, като:</i> 3. <i>субсидира обучението на студентите; при определени условия им осигурява стипендия, общежития и столове;</i></p>	<p>Държавата следва да субсидира обучението на студентите, които имат доказани академични качества или ограничен достъп до образователните услуги, а не образователните институции. Каква е собствеността на предлагащия образователната услуга не трябва да е от значение за получаването на средствата. От значение за публичния интерес и за студентите следва да бъде единствено качеството на предлаганото образование, разбирано като добавена стойност към човешкия и социалния капитал, и установено чрез единни критерии и процедури за акредитация. Необосновано е също студентите от частните ВУ да нямат достъп до стипендии и субсидиране на общежития и студентски столове със средствата на държавния бюджет. Ограничението на чл. 8 т. 3 влиза в противоречие с други разпоредби на ЗВО, като например чл. 9 ал. 3, чл. 70 ал 1 т. 12, чл. 94, които не ограничават правата на студентите от частните висши училища.</p>	<p>Приема се по принцип</p>	<p>Ще бъде обсъдено при последващи изменения на закона. Студентите от частните ВУ имат достъп до предлаганото студентските столове и ползват поевтиняването на храненето.</p>
		<p>7</p> <p>Чл. 42, ал. 1, т. 2 да придобие вида (текстът в зелено е нов): 2. <i>образователно-квалификационна степен "магистър", за придобиването на която се изискват:</i> <i>а) не по-малко от 300 кредита съгласно учебния план, от които поне 60 кредита са от втори цикъл</i></p>	<p>Според Квалификационната рамка за европейското пространство за висше образование (КРЕПВО), съвместима с Европейската квалификационна рамка за учене през целия живот (ЕКР), висшето образование се осъществява в три цикла. Първият цикъл на</p>	<p>Приема се по принцип</p>	<p>Предложението ще бъде обсъдено при следващи изменения в закона.</p>

на Квалификационната рамка за европейското пространство за висше образование, със срок на обучение не по-малък от 5 години;

б) не по-малко от 120 кредита след придобита образователно-квалификационна степен "бакалавър" по т. 1, буква "а", от които поне 60 кредита са от втори цикъл на Квалификационната рамка за европейското пространство за висше образование;

в) не по-малко от 60 кредита от втори цикъл на Квалификационната рамка за европейското пространство за висше образование след придобита образователно-квалификационна степен "бакалавър" по т. 1, буква "б".

КРЕПВО, съответстващ на Ниво 6 на ЕКР - "бакалавър" - изисква 180-240 кредита по ECTS.

Вторият цикъл на КРЕПВО, съответстващ на Ниво 7 на ЕКР - "магистър" - изисква 90-120 кредита по ECTS, от които поне 60 кредита са от втори цикъл.

Така, завършването на двата цикъла изисква постигането на най-малко 300 кредита по ECTS, от които поне 60 кредита са от втори цикъл. Третият цикъл, съответстващ на Ниво 8 на ЕКР - "доктор" - не изисква образователни кредити.

В момента ЗВО регламентира обучението във втория цикъл и придобиването на ОКС "магистър" като определя броя на изискваните образователни кредити, но не и колко от тези тях да са от втория цикъл на висшето образование и съответното му Ниво 7 по ЕКР.

Пропускът позволява нееднозначно и погрешно прилагане на европейските регламенти, вкл. това магистърска степен да се присъжда при по-ниско ниво на съдържание на програмите, т.е. при липса на 60 кредита от втори цикъл. За попълване на този пропуск в нормативната ни уредба и постигане на съответствие на Националната квалификационна система с ECTS, КРЕПВО и ЕКР е необходимо да се регламентира, че при обучение в ОКС

			<p>“магистър” от изискваните кредити поне 60 следва да са от втория цикъл на висшето образование.</p> <p>Дефинирането на принадлежността на дисциплината към първи или втори цикъл, което се обосновава с учебните програми, е важна стъпка и за реализация на компетентностния подход. То ще обвърже присъжданите кредити с нивото на придобитите знания, умения и компетенции и ще сигнализира това ниво. Към момента образователните кредити зависят само от броя на часовете учебна натовареност, а не от нивото на учебното съдържание. Това следва да се коригира като европейските норми се транспонират максимално точно в нашето законодателство.</p>	<p>Приема се по принцип</p>	<p>Работи се по подобни промени в ЗВО.</p>
		<p>8 Да бъде отменена ал. 7 на чл. 42: <i>“В съответствие с образователната традиция и особеностите на обучението отделните образователни степени за различни специалности могат да имат и специфични названия. Названията се утвърждават от министъра на образованието и науката.”</i></p>	<p>Като част от процеса от Болоня и европейското пространство за висше образование, Р. България се е ангажирала да възприеме трите цикъла на висше образование — бакалавър, магистър и доктор. Техните наименования са дефинирани в КРЕПВО, ЕКР и НКР и всяко отклонение от тях създава правна неяснота, затруднява взаимното признаване на квалификациите и периодите на учене в други университети и би било пречка за вътрешната и международната</p>		

			образователна и професионална мобилност.	Приема се по принцип	Предложението ще бъде обсъдено при последващи изменения в закона.
9	<p>Във връзка с обосноваването по-горе изменение на чл. 42 и изложените мотиви по него, да бъде отменена ал. 1 на чл. 44б:</p> <p><i>“Чл. 44б. (Нов - ДВ, бр. 56 от 2022 г.)</i> <i>(1) За продължаване на обучението по специалност от регулирана професия може да се признават завършени периоди на обучение и присъдени кредити само от проведено обучение по същата специалност от регулирана професия и в същата степен на висше образование.”</i></p>	<p>Посоченият законов текст не позволява в рамките на дадена ОКС да се присъждат кредити от различни образователни цикли, с което влиза в противоречие с ECTS, КРЕПВО и ЕКР.</p> <p>Изискването на националната ни уредба е прекалено рестриктивно и няма рационални основания. Вместо да постига целта на ECTS - образователна мобилност - то е законова пречка за нея в няколко посоки:</p> <p>Първо, спира мобилността на чуждестранните студенти, които желаят да продължат образованието си в България, защото не позволява да им бъдат признати периодите на обучение в чужбина. Например студенти по архитектура от Нидерландия и Великобритания не могат да се преместят и продължат обучението си по същата специалност в българско висше училище, тъй като обучението им в чужбина е в ОКС „бакалавър“, а при нас – в ОКС „магистър“.</p> <p>Второ, спира и вътрешната мобилност и признаването на кредити и периоди на обучение, придобити в български висши училища. Например обучението след средно образование на студенти по Строителство на сгради и съоръжения в ОКС “магистър” не може да бъде признато при преместването им в</p>			

		<p>български висши училища със същата специалност в ОКС “бакалавър”.</p> <p>Трето, текстът не позволява и признаване на кредити по дисциплини, чието ниво на преподаване със сигурност е било достатъчно за признаване, но са придобити при обучение в друга специалност. Например, на студенти завършили икономика, компютърни науки, математика и физика не може да се признаят кредити по съответните дисциплини на въвеждащо ниво. Предложените допълнения на чл. 42 решават в съответствие с европейските норми въпроса за признаванията на кредити и периоди на обучение и правят ненужен този текст.</p>	<p>Не се приема</p>	<p>Обучение по специалности от регулираните професии може да се извършва само във филиали и факултети, открити от НС. В ЗВО е предвидено новата специалност за съвместно обучение да бъде нерегулирана, тъй като</p>
	<p>10 В чл. 42а, ал. 1 да отпадне <i>“по специалност от нерегулирана професия”</i>, с което придобива вида: <i>“Чл. 42а. (1) Българските висши училища могат да сключват помежду си споразумения за извършване на съвместно обучение на студенти.”</i></p>	<p>С изменението отпада рестрикцията съвместното обучение да се осъществява само по специалности от нерегулираните професии, с което се разрешава на висшите училища - партньори да провеждат съвместно обучение и по специалности от регулирани професии. Няма причина висши училища, които имат акредитация за специалност от регулирана професия, да не могат да сключват помежду си споразумения за извършване на съвместно обучение на студенти. Подобно обучение използва много повече академични ресурси, отколкото обучението</p>		

			по нерегулирани специалности, и при тях идеята за споделяне на ресурси е дори по-продуктивна.		регулираните специалности имат специфични условия и ред за придобиване на висше образование, съответстващи на единните държавни изисквания, регламентиран и в законови и подзаконови нормативни актове.
11	Да бъдат отменени ал. 13 на чл. 77 и ал. 13 на чл. 78, изискващи един преподавател да се отчита в акредитацията на едно висше училище.	Ограничението един преподавател да се отчита в акредитацията на едно висше училище е в разрез със стратегическата цел за споделяне на ограничените образователни ресурси. Дали даден преподавател ще участва в учебния процес като личност, или като представител на партнираща институция, е без значение за качеството на образованието. Ако това ограничение остане, би следвало при акредитация да не се отчита и академичният принос на партниращите институции, което е неприемливо. Единственият аргумент, излаган в защита на тази регламентация, е че така се ограничава натовареността на преподавателите, а това повишава качеството на дейността им. Дори и да приемем, че за да повишим качеството, трябва да ограничаваме натовареността, това изисква да бъде ограничена общата учебна натовареност на преподавателите, а не това къде тя се формира - в едно или няколко висши училища. Опитът за подобна регламентация би довел и до нужда от съгласуване и регламентиране на натовареността в		Приема се по принцип	Предложението ще бъде обсъдено при последващи изменения в закона.

			<p>научноизследователски и административни дейности, а също и за въвеждане на коефициенти за възраст, семеен статут, професионална квалификация и всички други фактори, влияещи върху качеството на полагания труд. Явно е, че подходът за осигуряване на качество чрез подобни регламентации е неприложим и че трябва да се разчита на неговата единствена разумна алтернатива - регулиране посредством конкурентните механизми. Ако те са налице, висшите училища ще бъдат принудени да използват ефективно своите академични ресурси и в зависимост от интереса си да ги споделят или да ги използват ексклузивно. Чл. 111 на Кодекса на труда им дава действащ инструмент за последното и не е нужно в ЗВО да се въвежда специфична норма. Със свое мотивирано решение № 736 / 17.09.2020 г. Комисията за защита на конкуренцията също постановява, че "Изискването член на академичен състав да може да участва в акредитацията на не повече от едно висше училище ограничава конкуренцията, при условие че преподавател може реално и ефективно да преподава даден предмет в повече от едно висше училище, а този факт да не може да бъде взет предвид при акредитацията на висшето</p>		
--	--	--	---	--	--

			<p>училище. Според КЗК, по този начин изискването може да доведе до това преподаватели да работят само в едно висше училище, с което би се намалило качеството на образованието, предлагано от по-малките висши училища и съответно тяхната конкурентоспособност.”</p> <p>Регламентът един преподавател да се отчита в акредитацията само на едно висше училище представлява реална пречка едно лице да участва в академичния състав на повече от едно висше училища и да упражнява правото си на труд, ограничава споделянето на образователните ресурси, създава условия за декапитализация на системата на висше образование и намалява качеството и конкурентоспособността на образователните програми на българските висши училища. Същата следва да се отмени.</p>		
12	<p>Чл. 79а, ал. 3 да се измени така: <i>„(3) При получена оценка от програмната акредитация на ПН/СРП от 8,00 до 10,00 висшите училища имат право да заявят и акредитация за провеждане на обучение за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по ред, определен от НАОА.”</i></p>	<p>Към момента висшите училища са длъжни да заявят и подготвят акредитационните документи за акредитация на докторските програми заедно с тези за ПН/СРП. Това не е необходимо, ако оценките им от акредитацията на ПН/СРП се окажат под 8,00, и им налага ненужна административна и финансова тежест.</p> <p>Предложението прецизира и опростява правилата за получаване на програмна</p>	<p>Приема се по принцип</p>	<p>Предложението ще бъде обсъдено при последващи изменения в закона.</p>	

		<p>акредитация на докторските програми, като постановява провеждането на акредитационна процедура, непосредствено след приключването на процедурата за едновременното оценяване на дадено професионално направление за всички висши училища по утвърдения от НАОА график. Необходимите действия по този ред могат да се осъществят в кратки срокове и без допълнителни разходи за участващите в процедурата.</p>	<p>Не се приема</p>	<p>Приложното поле на чл. 95а е за държавните висши училища. Държавата не финансира обучените в частните ВУ.</p>
<p>13</p>	<p>В чл. 95а, ал. 1 да отпадне <i>“които се обучават за придобиване на образователно-квалификационна степен на висше образование по чл. 9, ал. 3, т. 6, букви "а" и "б" и по чл. 21, ал. 2 и 3,”</i>, с което придобива вида: <i>“Чл. 95а. (1) Със средства от държавния бюджет се осигурява напълно или частично заплащането на разходите за обучение на студенти, които имат сключен договор с работодател за осигуряване на стаж на студента по съответната специалност за периода на обучението и на работно място след успешното му завършване.”</i></p>	<p>С изменението се разрешава поемането на част или пълните разходи за обучение и на студентите в частни висши училища при сключен договор с работодател за осигуряване на стаж на студента по съответната специалност за периода на обучението и на работно място след успешното му завършване. Ограничението работодателите да не могат да сключват договори със студенти от частни висши училища е дискриминиращо за студентите и ограничава възможностите за развитие и свободата на бизнеса. Вложените в програмата публични средства имат гарантирана възвръщаемост.</p>		
<p>Предложените промени са частични и съобразени с възникналия в момента дебат. Същите са в състояние да подобрят значително предложените за обсъждане идеи и нормативната среда като цяло. Но българското висше образование е в тежка криза. Сигнали, за нея са ниското качество и неудовлетвореността у всички заинтересовани страни, лошата вътрешна и външна репутация, дефицитът на човешки капитал и изтичащите в чужбина академични ресурси, дори</p>				

		перманентните опити за реформиране. Нужна е дискусия, която да предложи системна промяна, реинженеринг на основните принципи и преосмисляне на използваните решения и инструменти.		
22.	Доц. Марко Годоров, Министър на образованието и науката от 1993 до 1995 г., електронна поща, 13.02.2024 г.	<p>Ще започна с ретроспекция.</p> <p>В първоначалния проект за нова конституция в 7 ВНС беше записано, че средното и висшето образование са безплатни. По инициатива на парламентарната група на СДС и благодарение на сериозното обсъждане на въпроса за "безплатно висше образование" успяхме да убедим пленарната зала и за висшето образование (ВО) се прие сегашният текст на чл. 53 ал. 3 - "при определени от закона условия образованието във висшите държавни училища е безплатно". Основните мотиви, които се наложиха и намериха разбиране на мнозинството от народните представители бяха:</p> <ul style="list-style-type: none"> - няма безплатен обяд. Все някой плаща. Редно е пълнолетните младежи да разберат, че нищо не се получава даром. Когато младият човек участва във финансирането на услугата, която иска да получи, той ще има и съответни изисквания за получаване на качествена услуга. При ясното съзнание, че в България ще се въведе пазарна икономика, е редно младите хора от рано да свикнат с принципите и отговорностите при новите обществени отношения. Затова мнозинството се обедини тогава около позицията, че този механизъм допринася за възпитанието на младите хора; - семестриалните такси са един много добър механизъм за управление на достъпа до ВО. Той замества командно-административния подход в определяне на приема в ДВУ, позволява гъвкаво и без непрекъснато да се променя нормативната уредба, да се стимулира или ограничава приемът по различни професионални направления; - семестриалните такси са наистина пазарен механизъм, но той трябва да се съчетае с механизъм за подпомагане на студентите, които биха имали финансови проблеми да издържат следването си. Такъв един механизъм също би трябвало да има положително въздействие върху възпитанието на младите хора. <p>Запознах се с мотивите на вносителите на този законопроект. Ще си позволя следните няколко бележки.</p> <p>1) Целта била да се облекчи достъпът до ВО. Да, наистина, достъпът до образование е неотменимо право на всеки гражданин, но то не е безусловно. Ограничения се налагат по различни съображения: капацитет на ДВУ, размер на държавното финансиране, диспропорции в броя на завършващите студенти по различни професионални направления и др. При въвеждане на таксите за обучение се разработиха и механизми за подпомагане на</p>	<p>Приема се за сведение</p>	<p>Време е за нов механизъм, настоящите младежи са отговорни и споделят задълженията си по повишаване на образованието си и имат желание да сътрудничат в този процес с ВУ и държавата.</p>
			<p>Приема се за сведение</p>	<p>Такъв механизъм са студентските кредити.</p>
			<p>Не се приема</p>	<p>Свободният достъп ще повиши конкуренцията тъй като ще създаде</p>

		<p>студенти, които биха имали финансови проблеми по време на следването. Тези механизми също бяха подчинени на принципите на пазарната икономика, което означава, че средствата се разпределят не "на калпак", а само там, където е нужно. Това е обществено отговорен подход. В мотивите е казано, че е необходимо "адекватно и ефективно разпределяне на ограничените обществени ресурси". Е, как се връзва това необходимо условие с предлаганото финансиране на "калпак" с още 150 млн лв.??? (След като има излишни пари, вложете ги в подобрене на битовите условия в студентските общежития и столове, те ежедневно се ползват от студентите).</p> <p>Наистина ли у нас има проблеми с достъп до висше образование? Има ли направено проучване и направен анализ за това каква част от кандидатите за ВО са се отказали по финансови причини? Има ли направен анализ как работи системата за кредитиране на студентите, колко от студентите я ползват, има ли проблеми с връщането на взети кредити? Съгласно наличните данни, броят на местата в ДВУ надвишава значително броя на завършващите средно образование. Изследвано ли е дали при наличие на толкова свободни места в ДВУ има отказали се да следват по финансови причини? Отговори липсват!</p> <p>2) Напълно необосновано е и твърдението че "Премахване на таксите за обучение в държавните висши училища би направило същите по-привлекателни за тези кандидат-студенти, които се колебаят дали да продължат своето образование и житейски път в чужбина или в България.". Децата ни отиват в чужбина по различни причини: защото се надяват да получат по-качествено образование, защото не са доволни от живота в България, защото искат да опознаят други държави, защото искат да намерят работа извън България и т.н. При това в чужбина на много от тях им се налага да работят, за да плащат такси и да се издържат. Няма ли те да бъдат по-пригодни да се справят с живота от тези, които ще получат всичко наготово?? Може да ме упрекнете, че тези твърдения са голословни. Добре, опровергайте ги с конкретни проучвания.</p> <p>3) Много спекулативно в мотивите се набляга на безплатното средно образование. Само че има съществена разлика между контингента от млади непълнолетни хора, които още не са в състояние да взимат самостоятелни решения и контингента на пълнолетните младежи. Да не забравяме и това, че до десети клас средното образование е ЗАДЪЛЖИТЕЛНО и това поражда други отговорности за държавата. Средното образование не може да се използва като аргумент за въвеждане подобни механизми във ВО.</p>	<p>Не се приема</p> <p>Не се приема</p> <p>Приема се за сведение</p>	<p>възможност за кандидатстване на повече студенти и ще има повече желаещи за едно място.</p> <p>Ежегодно се извършват анализи, дават се обективни данни чрез рейтинговата система и чрез картата за ВО.</p> <p>Мястото на следване е въпрос на личен избор.</p> <p>Не съдържа предложения.</p>
--	--	---	---	---

	<p>4) В мотивите съвсем манипулативно се цитира споменатият по-горе текст от чл.53 на Конституцията. Той не постановява, че ВО е безплатно, а казва, че САМО "при определени от закона условия" то може да бъде безплатно. Ако беше записано, че ВО е платено, тогава МС нямаше да може да се възползва от възможността по някои дефицитни направления за известен период от време да премахне таксата за обучение. Вероятно юристи трябва да преценят, дали премахването на таксите със Закон не противоречи на Конституцията или най-малко на нейният дух!?</p> <p>5) Може да изглежда като заяждане, но ми е много любопитно как с премахването на таксите се "допринася за изграждането на мислещи, можещи и ИНИЦИАТИВНИ личности".</p> <p>6) Законопроектът си поставя целта "да бъде повишен дялът на завършилите висше образование на възраст от 30 до 34 години, където България изостава от средните стойности за ЕС.". В документа се посочва, че този дял за нас е 33,5%. Към какво сте се прицелили? Таксите ли са причината за този проблем? Сред обществото широко е разпространена констатацията, че "който не се е записал, той не е завършил". Всеизвестен факт е, че в редица ДВУ се полагат неистови усилия за задържане на студентите, тъй като финансирането зависи от броя на записаните студенти. Това работи ли в полза на качеството? Ако направим системата на ВО още по "пропусклива" и достигнем 50%, ще можем ли да си отдохнем? Можем лесно да надминем ЕС по брой на завършващите, а по качество на завършилите?</p> <p>Работодателите се оплакват от качеството на завършващите студенти по различни професионални направления. Преподаватели от ВУ се оплакват от неграмотност и пропуски в знанията на постъпилите студенти. Народният фолклор гласи "който не се е записал, той не е завършил" или че ВУ са се превърнали в "печатници на дипломи". Да, можем да се направим на глухи и да не забелязваме кусурите на образователната ни система.</p> <p>И накрая последни 2 въпроса към законотворците:</p> <p>-защо с решение на МС не направите всички такси 10 лв на семестър. Няма нужда от законодателна промяна, Конституцията ви го позволява, не правите поредната безсмислена промяна на "брадясалия" ЗВО?</p> <p>-защо предлагате тези промени да засегнат летния семестър на тази учебна година и по този начин създавате хаос и смут в системата?</p> <p>В заключение ще кажа, че мотивите изглеждат "изсмукани от пръстите" и не се основават на сериозно обсъждане с професионалните общности, социологически проучвания и анализ на ползите и вредите от таксите за</p>	<p>Не се приема</p> <p>Не се приема</p> <p>Приема се за сведение</p> <p>Приема се за сведение</p>	<p>Определените условия в този проект за са всички български граждани и само за държавна поръчка.</p> <p>Чрез даване на възможност за обучение в по-висока степен.</p> <p>Не съдържа предложения по предложения проект на акт.</p> <p>Подобна такса е безсмислена, тъй като банковите разходи са по-високи.</p>
--	--	---	---

		<p>обучение.</p> <p>Не мога да скрия разочарованието си от така внесен законпроект. Той утвърждава практиката да се работи на парче, конюнктурно, популистки. Той сякаш е естествено продължение на редицата некачествени законодателни промени, които наблюдаваме постоянно. Наистина е време за истинска промяна!</p> <p>ВО се нуждае от много сериозна реформа, в която основните фундаментални въпроси, които чакат своето решение са:</p> <ul style="list-style-type: none"> - промяна на начина по който се управлява системата на национално и локално (ДВУ) равнище. Промяна на начина по който се формират управителните тела на ДВУ; - Промяна на порочния начин на финансиране на ДВУ, който работи в посока, обратна на стремежа към високо качество на завършващите специалисти; - промяна на начина, по който работи НАОА като единствена държавна институция, имаща капацитет да оценява ВУ. <p>Министър Вълчев се опита да прокара две важни стъпки за оздравяване на системата на ВО като въведе договорите между МОН и ДВУ, както и изработването на „пътна карта“ на ВУ в България. Министър Денков се опита да продължи в тази посока, но на практика всичко остана недовършено. Този проектозакон, обаче, е стъпка назад в развитието на системата.</p> <p>Много се надявам този проектозакон да не бъде приет от сегашното Народно събрание, още повече че в него има мнозинство от партии, които декларират съпричастност към "десни" политики. Или твърдението "няма ляво, няма дясно" се е превърнал в тяхно верую...</p>	<p>Приема се за сведение</p>	<p>Работи се по промени в ЗВО.</p>
<p>23.</p>	<p>Проф. Добромир Димитров, председател на „Сдружение на медицинските университети в Република България“, електронна система Евентис № 1103-53/22.02.2024 г.</p>	<p>Сдружението на медицинските университети в РБ обединява висшите училища, в които се обучават студенти по специалностите медицина, дентална медицина, фармация и/или обществено здраве и се представлява от ректорите на тези университети. За периода от своето учредяване до сега, в изпълнение на заложените в нашия Устав цели, многократно сме изразявали общи позиции и мнения, защитавайки интересите на медицинските университети пред държавните и местните органи, институции и обществеността. С настоящото становище Сдружението, обединяващо МУ - София, МУ - Пловдив, МУ - Варна и МУ - Плевен, изразява общата воля на своите членове по отношение на публикувания за обществено обсъждане на 29.01.2024 г. ЗИД на Закона за висшето образование. Смятаме, че така предложените промени в ЗВО не са</p>	<p>Приема се за сведение</p>	<p>Не съдържа конкретни предложения, и се работи по промени в ЗВО в насока аргументите на ВУ.</p>

достатъчно аргументирани и са в разрез с провежданата към този момент държавна политика в областта на висшето образование и биха влошили съществуващия баланс, вместо да го стабилизират и развиват.

Основният предмет на законопроекта е премахването на действащия механизъм на определяне и заплащане на студентските такси, дължими от самите студенти, обучаващи се във финансирана от държавата форма като форма на до финансиране на тяхното образование. Подобна законодателна мярка **привидно ще създаде възможност за повишаване на достъпа до висше образование** на всички и ще се увеличи броят на висшистите в страната. Според Евростат броят на висшистите в България на възраст 30 - 34 години (33,490) изостава от средното ниво в ЕС с почти 1090 (42,890). Доколко обаче подобна законодателна промяна ще бъде ефективна, остава неясно. Към момента са налице други действащи държавни политики за стимулиране на кандидат-студентите, каквато например е съществуващата система за отпускане на преференциални кредити на студентите.

Законопроектът предвижда отпадане на фиксиран на законово ниво ключов приходоизточник, какъвто са таксите на студентите, и се заменя с механизъм за компенсация, който няма определени нормативни параметри, като виждането на вносителя е да се определя на годишна база според разпоредби в ЗДБ. По този начин е очевидна предпоставката за отнемане на основен гарант на академичната автономия на висшите училища, като това би довело до обективна невъзможност за изпълнение на заложените политики на висшите училища. Всяко едно подобно дестабилизиране на системата на висшето образование не е в интерес нито на академичната общност, нито на студентите, докторантите и специализантите, както и на българското общество.

Най-значимият фактор, определящ равния достъп до висше образование, е съществуващата демографска криза в РБ. Практически, броят на обявените места за новозаписани студенти осезаемо надвишава новозавършилите средно образование, които пък са основната група лица, които участват на пазара на образователни услуги в сферата на висшето образование. През последните години по данни на НАОА и Националната карта на висшето образование броят на местата за обучение на студенти е над два пъти по-голям от броя на действащите студенти през последната учебна година (общият капацитет за обучение на студенти, определен от НАОА през 2023 година е 419 159 места, при относителен дял на действащи студенти от едва 42.990 от определения от НАОА капацитет, при 4890 през 2022 година и 5300 през 2021 година). Тези данни кореспондират с демографската криза

повече, отколкото с липсата на финансови възможности на кандидат-студентите. В този смисъл е и споменатата по-горе държавна политика за отпускане на студентски кредити при изгодни условия, осигуряваща достъп по образование без значение от социалния статус. Възможността за сключване на договор с бъдещ работодател, който поема разходите по обучението, а завършилият се ангажира да работи за него за определен период от време също следва да се разглежда като адекватна мярка. Отделно от това, кандидат-студентите вече могат да се ползват от напълно безплатно образование в държавните университети по 29 специалности, за които държавата изцяло поема издръжката. Действащото законодателство и наличните държавни политики обезпечават и към момента обучението на кандидат-студентите с финансови затруднения и не това се явява основна причина за занижения интерес от придобиване висше образование в страната. Допълнителният водещ аргумент на вносителя - за задържане в България на млади хора - студенти, при отпадане на таксите за обучение, категорично не може да бъде споделен. Предприемането на стъпката за преместване на едно лице в чужбина с цел придобиване на висше образование, не може да бъде обосновано с цената на предлаганите образователни услуги. В някои от най-предпочитаните държави, където се обучават лица с българско гражданство, таксите за обучение са в пъти по-високи от действащите у нас. Размерът на средните разходи за издръжка също е по-голям. Вероятната причина за това положение следва да се търси в качеството и престижа, а не в общата стойност на предлаганите услуги в сферата на висшето образование. Такава причинна връзка просто не съществува. В този смисъл, за визираното от вносителите на Законопроекта по-високо качество на образованието, което би се постигнало чрез отпадането на таксите за обучение, липсват сериозни аргументи. Аналогична позиция изразява и АИКБ, според която плащането на такса за обучение за придобиване на висше образование е предпоставка за по-активното участие на всеки студент в обучението и повишаване на неговата мотивация. Обратното - липсата на такса - по-скоро намалява качеството на образователния процес.

Осъществяването на подобни радикални промени трябва да бъде предвидено в стратегически документи, осигуряващи приемственост и предвидимост в законодателната политика на държавата. Стратегията за развитието на висшето образование в Република България 2021 - 2030 г. не съдържа понастоящем подобно предвиждане и/или индикации за обществена необходимост, включително и за свързаните с нея други

		<p>политики, заложили цели и мерки по осъществяването им. Действащият модел на финансиране чрез таксите за обучение, разбира се, подлежи на развитие и оптимизиране. В този смисъл, намираме като добро и целесъобразно разширяването на обхвата на наличните понастоящем мерки за социална и целева подкрепа, в т.ч. освобождаване от такси на по-широки категории социално уязвими студенти и докторанти; увеличаване на броя на специалностите с безплатно образование, за които държавата изцяло поема издръжката, като по този начин приоритетно би могло да се осигури липсващия на пазара на труда кадрови ресурс. Прилагането на мярката за безплатно висше образование по всички специалности, ще доведе до задълбочаване на недостига на определени кадри.</p> <p>Сдружението на медицинските университети в Република България намира за ефективно функциониращ базовия принцип за формирането на бюджетите на държавните висши училища от студентските такси за обучение като основен приходоизточник от групата на собствените приходи съгласно чл. 90, ал. 3 ЗВО. Също така, намираме за целесъобразно извършването на законодателни промени в този смисъл да бъде отложено, и евентуално оптимизирано, но едва след детайлни и задълбочени анализи и общностни дискусии. Изразяваме пълна готовност да участваме активно в обсъждания в тази посока, с цел постигане на добра държавна политика по стимулиране на качеството на обучение.</p>		
24.	<p>Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски“, електронна поща и в системата Евентис вх. № 0417-17/28.02.2024 г.</p>	<p>Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски“ настоява Проектът за изменение и допълнение на ЗВО, публикуван на 29.01.2024 г., да не бъде внасян за одобрение, а МОН незабавно да започне широко обсъждане с представителите на академичната общност и заинтересованите страни във висшето образование за изпълнението на Стратегията за развитието на висшето образование в РБ, нуждата от нейната актуализация и реално необходимите промени на нормативната уредба.</p> <p>Най-важната промяна следва да бъде връщането към започналата преди 10 години реформа на висшето образование и промяната на финансовия модел, която включва стимулиране на качеството (чрез повишаване на тежестта на коефициента за качество при финансирането от държавата) и намаляване на необосновано големите разлики във финансирането на професионалните направления, които водят до свръхфинансиране на едни направления за сметка на постоянния недостиг при други.</p> <p>Прекъсването на тази реформа саботира всеки опит на висшите училища да повишат качеството на образованието и генерира конфликти между тях.</p> <p>Оправданията, че няма средства за решаването на проблема, бяха</p>	<p>Не се приема</p>	<p>Законопроектът е на обществено обсъждане за един месец, съгласно изискването за нормативни актове.</p>

		<p>опровергани от предложения за обсъждане законопроект, за чието изпълнение според мотивите на законопроекта ежегодно биха били необходими 150 млн. лв. допълнително. Това са огромни средства, каквито не са били заделени за висше образование на нито един етап от реформата в сектора, а сега има готовност те да бъдат дадени за финансиране на идея, която не е била обсъждана с никого и срещу която вече има сериозни възражения.</p> <p>Изменението на споделено финансиране на обучението на студентите прекратява политиката за освобождаване на обучаващите се от държавни такси, което е основен мотивационен фактор за студентите в приоритетните професионални направления и защитени специалности. Именно в тях се обучават кадри за важни сектори на икономиката и обществения живот, какъвто е и минерално-суровинният сектор.</p> <p>Предложените промени напълно обезсмислят и Наредба за условията и реда за заплащането на разходите за обучението на студенти със сключен договор с работодател, която е добър пример за развитие на връзката между бизнеса и образованието.</p> <p>Академичният съвет на Минно-геоложки университет „Св. Иван Рилски“ категорично възражава срещу представения за публично обсъждане законопроект за изменение и допълнение на ЗВО и задължава Ректора на МГУ „Св. Иван Рилски“ да представи настоящото решение в МОН и пред Парламентарната комисия по образованието и науката.</p>		
25.	<p>Тодор Радев, Асоциация на частните висши училища в България</p>	<p>От много години образователната система на Република България е обект на negliжиране и недофинансиране от страна на държавата, за сметка на други социални системи, средствата за които непрекъснато се увеличават. Относителният дял на средствата за висше образование в държавния бюджет намалява, което е в дисонанс със заявените намерения за постигане на устойчив икономически растеж в приоритетни отрасли с висока добавена стойност и производителност, предполагащи висока квалификация и качествено образование.</p> <p>Законодателството продължава да се развива неадекватно на потребностите на обществото и бизнеса от квалифицирани и практически подготвени кадри. Качествените критерии за оценка непрекъснато отстъпват място на количествените. Общественият дебат по изпълнението на Стратегията за развитието на висшето образование се води формално, поради което неговата безрезултатност стана очевидна за всички.</p> <p>В този контекст продължава и дискриминиращото отношение на държавата към частните висши училища, която системно предоставя стимули и</p>		

материални ресурси само на държавните.

По данни на НСИ за учебната 2022-2023 г. в страната са били записани 214 782 студенти в ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“, от които 26 588 (около 12%) - в частните висши училища. Игнорирането на 12 на сто от общия брой на обучаващите се е несправедлив и правно несъстоятелен акт.

Така например, докато към частните училища се поставят изисквания за собствена материална база, без което те не могат да внесат документите си за институционална акредитация, държавните получават безвъзмездно сграден фонд и средства за неговия ремонт и поддръжка, включително и за обзавеждането и оборудването му. Тези изисквания, както и практиката на НАОА по прилагане на критериите за акредитиране не само че силно дискриминират частните висши училища, но и игнорират и дори потискат качеството на провежданото образование.

В тази връзка и предлаганите промени в ЗВО са поредната стъпка към **задълбочаване на разрыва между формалните критерии и реалното качество на висшето образование, което създава същевременно и редица организационни, правни и етични проблеми.**

По-важните от тях са следните:

На първо място, законопроектът предвижда освобождаване на студентите в държавните висши училища от задължението да заплащат такси за обучението си. Понятието „**обучение без заплащане на такси**“ от студентите обаче не означава **безплатно образование**. Напротив, то се заплаща от държавата, което предполага въвеждането на сериозни правни, организационни и най-вече финансови механизми за компенсиране на държавните висши училища за „безплатното“ обучение. В този смисъл не става ясно по какъв начин ще става това и защо тази привилегия се създава само за държавните висши училища.

Второ, **освобождаването от такси на студентите в държавните висши училища съставлява акт на дискриминация по отношение на всички студенти, които са избрали да се обучават в частни висши училища.** С предлаганата мярка се въвежда ограничение на права на студентите в частните ВУ, съответно се създава необоснована привилегия на студентите в държавните ВУ, основана на имуществено състояние, което се забранява от разпоредбата на чл. 6, ал. 2 от Конституцията на Р България. **Очевидната последица от предлаганата разпоредба ще е това, че официално се въвежда неравенство на гражданите пред закона**, което е в противоречие с чл. 6, ал. 1 КРБ. Освен Конституцията предлаганият текст нарушава и десетки други международни договори, по които Р България е страна. И

освен това, тъй като мярката ще засегне и граждани на други държави-членки на ЕС, тя е в противоречие и с европейското законодателство и на първо място с Хартата за основните права в ЕС.

Като се дават примерите с безплатното обучение в Германия, Австрия и други европейски страни, удобно се пропуска факта, че в тези университети няма платено обучение за студентите от ЕС.

Съответно, въвеждането на компенсаторни механизми за държавните висши училища е акт на пазарна дискриминация по отношение на частните ВУ, основан на вида собственост на активите им и по-специално съставлява безоснователно ограничаване на конкуренцията и пазара на услуги. С това пряко се нарушава на първо място чл. 19, ал. 2 от Конституцията на Р България, която предвижда еднакви правни условия за стопанска дейност и защита на конкуренцията, както следва:

„Чл. 19. (2) Законът създава и гарантира на всички граждани и юридически лица еднакви правни условия за стопанска дейност, като предотвратява злоупотребата с монополизма, нелоялната конкуренция и защитава потребителя.“

Ако бъде приет, законът би накърнил пряко и конституционното изискване за закрила на инвестициите и стопанската дейност от закона (чл. 19, ал. 3 КРБ). На практика с предлаганите законови разпоредби се насърчава точно обратното – отблъскване на такива инвестиции и подкопаване на вече направените такива.

Съгласно чл. 53, ал. 6 от КРБ държавата има задължението да „насърчава образованието, като създава и финансира училища, подпомага способни ученици и студенти, създава условия за професионално обучение и преквалификация“. **Разглежданата законодателна инициатива не насърчава, а потиска образованието в частните ВУ, които са избрани от голямо множество млади хора. Нито в мотивите, нито в частичната оценка за въздействието на законопроекта не е обсъден въпроса по какъв начин той би насърчил образованието и защо вместо подпомагане на способни студенти се предлага подпомагане на студенти в определени висши училища.**

Обсъжданата в последните дни идея за включване на въпроса за минималната асистентска заплата в промените звучи още по-странно, най-малкото защото в никоя сфера размера на работната заплата не се регламентира със закон.

Предлаганите сега промени в ЗВО не може да бъдат приети без съответно изменение и допълнение във вече приетия и действащ Закон

за държавния бюджет на Република България за 2024 г., което от своя страна изисква съответна времева рамка за бюджетно планиране и изпълнение на съответните бюджетни процедури.

По изложените мотиви **нашите предложения са следните:**

1. Концепцията за освобождаване от такси на студентите, обучаващи се в държавни висши училища да бъде изцяло изоставена като дискриминационна и вредна мярка и да бъде заменена с цялостна реформа в начина на финансиране на висшето образование. На първа място, финансирането да бъде насочено към студентите, основано на тяхното право на свободен избор на качествено образование. **Финансирането на висшите училищата трябва да бъде заменено с финансиране на студентите и докторантите.**
2. **В замяна на дискриминиращите форми на финансиране да бъдат въведени стимулиращи, насочени към студентите и на отделни програми и дейности, в които те участват.** Сред тях са: предоставяне на стипендии за отличен успех на студенти от редовна форма на обучение на равни начала за всички висши училища, предоставяне на средства за научно-изследователска дейност, национално съфинансиране за реализиране на международни научни проекти, програмно финансиране на подготовката на учители и други подобни.
3. **Да се въведе механизъм на финансиране, подобен на този в сферата предучилищното и училищното образование, чрез който частни висши училища, които пожелаят включване в системата на държавното финансиране при ред и условия, определени от държавните органи, да могат да осигуряват възможност 20 на сто от приеманите в тях студенти и докторанти, в това число и такива с изявени дарби и/или със специални образователни потребности, да се обучават без заплащане.**
4. **Да бъдат въведени държавни стипендии за всички студенти с отличен успех, без оглед на това в какви висши училища се обучават – държавни или частни.**
5. При желание на държавата да подпомогне обучението на студенти с **ниски доходи или в неравностойно положение**, със закона за държавния бюджет да бъде предвидена определена парична сума за подпомагане обучението им, която да бъде превеждана на висшето училище, в което той или тя е избрала да учи.
6. **Премахване на държавните поръчки в сегашния им вид и замяната им с по-гъвкави форми на стимулиране обучението по важни и**

1. Не се приема

1. Законопрекътът не премахва възможността за частните училища да обучават и да събират такси.

2. Приема се по принцип

2. Съществуват различни проекти за стимулиране на студентските стипендии и стажове.

3. Приема се за сведение

3. Ще се обсъди при следващи промени в ЗВО.

4. Не се приема

Трябва да има механизъм за обществен контрол на отличните оценки.

5. Приема се за сведение

5. Ще се обсъди при следващи промени в ЗВО

6. Не се приема

6. Трябва да има държавна

		<p>необходими за страната ни специалности, които да включват финансиране и на национално значими специалности с уникален характер, предлагани от частните висши училища.</p> <p>7. Премахване на всички дискриминационни текстове от ЗВО, които изначално създават привилегии за държавните висши училища и въвеждане на равнопоставени изисквания спрямо всички. Понятието „държавни“ по принцип следва да отпадне от закона, а на всички висши училища следва да се даде правото сами да определят своята организация, структура и дейност.</p> <p>8. Стимулиране преминаването към изцяло 3-годишно обучение в ОКС „бакалавър“ за не-регулираните специалности.</p> <p>9. Въвеждане на облекчени процедури и подкрепящи механизми по отношение приема на чуждестранни студенти, включително и в частните висши училища. Това би била една финансово стимулираща мярка на българската държава спрямо развитието на висшето образование в страната и това, то да стане по-привлекателно и достъпно за чуждестранни граждани. Обучението на чуждестранни студенти трябва да се превърне в съществена и устойчива част от българската експортна икономика, която може да окаже положително въздействие и при решаване на проблемите с недостига на работна ръка на пазара на труда, а и на подобряване на демографската ситуация в страната.</p> <p>Предложените промени имат конюнктурен характер и са встрани и далеч от идеите за повишаване качеството заложи в Стратегията за развитие на висшето образование в България. Остава въпроса как българските университети ще бъдат стимулирани да повишат качеството чрез връщане към времената на централизация и финансова зависимост или чрез реална конкуренция.</p> <p>Истинското качество не може нито да се измери, нито да се наложи отгоре – във всички области на живота, най-добрият оценител на качеството е потребителят. За образованието това са непосредствените потребители (студентите) и крайните потребители (работодателите). Ако университетите в България получават основните си приходи от потребителите, те не само ще повишат качеството в конкурентна среда, но ще получат и истинска автономия.</p> <p>В заключение, имайки предвид значителния като обем и експертиза капацитет на академичния състав на частните висши училища, както и значимостта на реформата в организацията и финансирането на висшето образование в България, предлагаме да бъдем допуснати като</p>	<p>7. Не се приема</p> <p>8. Приема се</p> <p>9. Приема се за сведение</p>	<p>политика в областта на ВО.</p> <p>7. Трябва да има държавна политика в областта на ВО.</p> <p>8. Работи се по подобни промени в ЗВО.</p> <p>9. Студентите от ЕС имат същите права като българските граждани, а от трети страни не.</p>
--	--	--	--	---

		равноправни партньори в процеса на изработване на законопроект, който да доведе до реални и полезни резултати за българските студенти и докторанти, техните родители, работодателите, висшето образование и обществото като цяло.		
26.	Проф. Сава Димитров, ректор на Националната музикална академия „проф. Панчо Владигеров“	<p>Ръководството на Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ се обръща към Вас с аргументирано предложение за въвеждане на нов член 17 г в проекта за промяна на Закона за висше образование. В сега действащата и съществуваща законова рамка не се отчита докрай спецификата на висшите училища по изкуства и произтичащите от това последици за техните образователни, научни и творчески стратегии. В много случаи академиите и университетите са поставени под един и същ знаменател, въпреки че имат съвършено различен профил, тип и форми на обучение, обучават в различни направления с високо качество на образователния процес. Не се взема предвид спецификите на индивидуалното обучение и научната дейност на ВУ, обучаващи в сектор Изкуства. В този смисъл ние многократно сме пледирали за това, академиите по изкуствата, а те не са толкова много в България, да бъдат обособени в една специализирана група, спрямо която да има ориентирани към нашите специфични изисквания и критерии. В чл. 17 на ЗВО академиите по изкуства не присъстват като ясно отделена категория. Има академии с национален статут, които държавата дори не споменава. От предложенията за промяна в ЗВО е видно, че са важни само върховете научни изследвания и високите резултати от научноизследователската дейност в определени области и пряката обвързаност на образованието и бизнеса. Не се дава възможност да се развиват върхови художественотворчески постижения оценени с други показатели.. А те са места за създаване не само на кадри в изкуството на национално и световно равнище, а и на значими културни продукти във всички сфери на културата и изкуството. Те са най-високо оценявани и разпознаваеми в Европа и по света.</p> <p>В предложените дефиниции на образователните институции държавата (в случая МОН) вижда само изследователските си университети, останалите висши училища и академии са поместени в спорни и неясни две групи — професионални и образователни.</p> <p>МОН се позовава на Стратегията за развитие на висшето образование 2021 — 2030, в която често се употребява понятието „качество“ като цел на висшето образование. Това е изключително важно, но съдържанието на това понятие по отношение на висшето образование не е изяснено. В</p>	Приема се по принцип	Ще се обсъди при определяне статута на ВУ и последващи изменения и допълнения в закона.

		<p>Национална музикална академия има наука, изкуство, подготвят се кадри с висока реализация на културния пазар на труда. Всички национални, държавни и общински музикални организации, медии, както и частния бизнес в сферата на музикалното изкуство се ползват от кадрите на НМА. Над 75% от дипломираните студенти намират реализация до 1 година след завършването си и то по призвание (по специалността, която са завършили), а ако добавим и музикантите на свободна практика процентът на реализация скача на над 90%, същевременно безработицата на дипломираните студенти на Академията е под 2%.</p> <p>МОН прави спорното разграничение между висшите училища, едните „изследователски” и другите: „професионални” и „образователни“, според това дали поставят акцент върху образователната или върху научноизследователската дейност.</p> <p>Национална музикална академия категорично настоява да бъде въведена нова група — Национални академии, това са висши училища, даващи значим принос за развитието на важни обществени области -- култура и спорт, и имат високи резултати от художественотворческа и спортна дейност.</p>		
27.	<p>Радослав Христов, председател на Студентския съвет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, по електронна поща и деловодна система на МОН, вх. № 18- 119/28.02.2024 г.</p>	<p>Във връзка с последните предложения за изменение и допълнение на ЗВО, Студентски съвет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ изразява своето становище.</p> <p>Твърдо не одобряваме предложените изменения в § 5 от законопроекта, които уреждат начина на финансиране на дейността на студентските съвети. Предложените промени предвиждат чл. 72, ал. 5 от ЗВО да се измени по следния начин: „Дейността на студентския съвет се финансира от висшето училище в размер, който е не по-малко от 0,3 на сто от средствата за издръжка на обучението по чл. 91, ал. 1, т. 1, а за частните висши училища - не по-малко от 0,3 на сто от таксите за обучение.“ За сравнение, настоящият текст на разпоредбата гласи: „Дейността на студентския съвет се финансира от висшето училище в размер, който е не по-малко от 1 на сто от таксите за обучение, а за частните висши училища - не по-малко от 0,3 на сто.“</p> <p>Законът предвижда бюджетите на студентските съвети да бъдат използвани за защита на социалните интереси на студентите, както и за провеждане на културна, спортна, научна, творческа и международна дейност (чл. 72, ал. 5, изр. второ). Предложените изменения ще доведат до сериозно редуциране на средствата, които студентските съвети ще получават за осъществяване на описаните инициативи и активности. Считаме, че това</p>	<p>Приема се по принцип</p>	<p>Дейността на студентските съвети се формира от бюджета на ВУ и компенсацията на университетите ще компенсират и студентските съвети</p>

изменение е неприемливо и изразяваме категоричното си несъгласие с подобен подход, който **съществено би затруднил** дейността на студентските съвети, които са законово признатите органи за защита на общите интереси на студентите и докторантите във висшите училища в страната.

Излагаме аргументите, поради които считаме, че така предложеният текст е неприемлив. В действащия Закон за висшето образование се срещат **различни понятия** в текстовете, които уреждат бюджета и финансирането на висшите училища. Прави впечатление, че на места законът говори за „*приходи от такси за обучение*“ и „*средства от държавния бюджет за издръжка на обучението*“, на други места се използва „*такси за обучение*“ и „*приходи от обучение*“, а на трети се среща и „*обучение срещу заплащане*“. По този начин, след редица изменения на закона в периода 2015-2018 година, се наблюдава използването на **различна терминология** по отношение на средствата, които висшето училище получава като приход от студентите в платена форма на обучение и от студентите, които се обучават в държавна поръчка.

Идеята на законодателя вероятно е била да назове средствата, които висшето училище получава от студентите в платена форма на обучение като приходи от „такси за обучение“, макар на места да ги нарича „приходи от обучение“. Такъв е случаят например в чл. 90, ал. 3, т. 4, буква „б“ - „*В приходната част на бюджета на висшето училище постъпват постъпления от такси за кандидатстване, за обучение и приходи от обучение съгласно разпоредбите на чл. 21, ал. 2, 3, 5, 7 и 12*“ – тук се наблюдава препращане към чл. 21, чиито разпоредби в ал. 2, 3, 5 и 12 уреждат възможността висшето училище да извършва обучение срещу заплащане в ОКС „бакалавър“, „магистър“ и „доктор“. Тоест, под „приходи от обучение“ тук се визира средствата, които висшето училище получава от студентите в платена форма на обучение. В същото време в чл. 9, ал. 3, т. 7 и чл. 30, ал. 1, т. 12 тези средства са назовани като „такси за обучение“. Описаното до тук цели да очертае, че в редица текстове в ЗВО **не става ясно** кога се визират таксите на студентите, обучаващи се в платена форма на обучение, кога се има предвид таксите на обучаващите се в държавна поръчка и кога се говори за държавната субсидия, която се превежда на висшите училища за издръжка на обучението на студентите, които се обучават в държавна поръчка или са освободени от такси.

Този подход на законодателя, при който в различни разпоредби в ЗВО се използва различна терминология, без нормативно да се уеднаквят

Не се приема

Законопроектът не разглежда обучението срещу заплащане

използваните понятия навсякъде, се наблюдава и по отношение на разпоредбата, която урежда финансирането на студентския съвет. Настоящият чл. 72, ал. 5 гласи, че „*Дейността на студентския съвет се финансира от висшето училище в размер, който е не по-малко от 1 на сто от таксите за обучение, а за частните висши училища - не по-малко от 0,3 на сто.*“ Различното използване в закона на понятията „такси за обучение“, „приходи от обучение“ и „средства за издръжка на обучението“ доведе през годините до противоречиво или превратно тълкуване на тази разпоредба, респективно до трудности за някои висши училища да установят от кои средства би следвало да се финансира дейността на студентския съвет.

Така възникна необходимостта през 2018 година Студентски съвет на Софийски университет да отправи запитване до МОН (писмо с вх. № 0401-388 от 26.10.2018 г.) с искане да бъде тълкувана разпоредбата на чл. 72, ал. 5 от ЗВО, респ. да бъде разяснено как следва да се определя бюджета на студентския съвет. В получения от МОН отговор (който е приложен към това становище) става ясно, че понятието „такса“ има различен смисъл в отделните разпоредби в закона, но по отношение на чл. 72, ал. 5 то би следвало да се използва в широк смисъл – като сума, необходима за заплащане цената на обучението на един студент. В това число се включва и сумата, която държавата изплаща (като трансфер) на висшите училища за издръжка на обучението на студентите – чл. 91, ал.1, т. 4.

Министерството правилно е възприело, както е посочено и в отговора до Студентски съвет на СУ, че „*в базата за изчисляване на отчисления за бюджета на студентския съвет следва да бъдат включени таксите за обучение на всички студенти, включително на тези по чл. 21, ал. 2, 3 и 5 от ЗВО*“. Това положение е повече от логично, тъй като по закон студентският съвет защитава правата и интересите на **всички обучаващи се**, без значение от формата или степента на обучение. Следователно, няма как да бъде възприет друг подход, освен този, че **бюджетът на студентските съвети трябва да се формира като процент от всички такси** на студентите – както държавна поръчка, така и платено обучение

Всичко, описано до тук, цели да очертае именно проблемите, които биха възникнали, ако бъде приет текстът, който се предлага в проекта на закона. Ако формулировката се запази, както следва – „*Дейността на студентския съвет се финансира от висшето училище в размер, който е не по-малко от 0,3 на сто от средствата за издръжка на обучението по чл. 91, ал. 1, т. 1, а за частните висши училища - не по-малко от 0,3 на сто от*

Приема се

Ще се обсъдят различията в терминологията а при следващи промени на ЗВО.

таксите за обучение“, то това би означавало, че от тук нататък студентските съвети в държавните висши училища ще получават **над два пъти по-малко средства за осъществяване на своята дейност.**

Това е така, тъй като в този вид разпоредбата:

- разграничава понятията „**такси за обучение**“ и „**средства за издръжка на обучението**“, като предвижда първото да се отнася към платеното обучение, а второто - към държавната поръчка;
- препраща към чл. 91, ал. 1, т. 1, който се отнася **единствено до трансферите от държавния бюджет за издръжка на обучението на студенти**, които се обучават в държавна поръчка (за които държава осигурява средства за издръжка на обучението – чл. 9, ал. 3, т. 6, буква „а“) или по приоритетни направления, или в защитени специалности, или са освободени от такси (чл. 91, ал. 4 във връзка с ал. 1, т. 1);
- изрично урежда дейността на студентския съвет да се финансира **само от отчисления от средствата, които държавата превежда на висшето училище като трансфер** за издръжка на обучението, **изключвайки отчисленията от таксите на студентите в платена форма** на обучение;
- урежда не просто при формирането на бюджета на студентските съвети **да не се включват отчисленията** от таксите на студентите в платена форма на обучение, **но и редуцира драстично базата за изчисляване на отчисленията за бюджета от другата група** – на студентите, за които държавата превежда средства за издръжка на обучението – **от 1% на 0,3%**, или със 70% по-малко от настоящата формула.

Настояваме за преосмисляне на предложените изменения в чл. 72, ал. 5, като **предлагаме следната възможна формулировка, която сме готови да коментираме:** „*Дейността на студентския съвет се финансира от бюджета на висшето училище в размер, който е не по-малко от 0,8 на сто от средствата за издръжка на обучението по чл. 91, ал. 1, т. 1 и от приходите от таксите за обучение на студенти, приети по реда и условията на чл. 9, ал. 3, т. 6, буква „б“ и по реда и условията на чл. 21, ал. 2, 3 и 5, а за частните висши училища - не по-малко от 0,3 на сто от таксите за обучение.*„

С оглед гореописаното, отново **заявяваме твърдо несъгласие с настоящото предложение за промяна** на чл. 72, ал. 5, което ще доведе до значително ощетяване на дейността на студентските съвети в страната, тъй като изцяло ще промени методиката на тяхното финансиране. Студентските

Приема се

Направена е корекция в проекта на акт след прецизен анализ въз основа на приходите от такси и субсидията за издръжка на обучението по чл. 91, ал. 1, т. 1 от ЗВО съгласно отчетите за касово изпълнение на бюджета.

		<p>съвети са активна част от студентския живот и през годините все повече се утвърждават като органи, които защитават правата и интересите на обучаващите се не само в рамките на висшето училище, но и пред държавните институции. Ето защо смятаме, че държавната политика би следвало да е насочена не към затрудняване на дейността им, а напротив - към по-голяма подкрепа и създаване на повече механизми за ефективно студентско самоуправление.</p> <p>Студентският съвет на Софийския университет представлява над 20 000 студенти и докторанти, които се обучават в най-голямото и авторитетно висше училище в България. От своето създаване до днешни дни той е отстоявал каузите за достъпно и качествено висше образование и непоколебимо е защитавал интересите на всички обучаващи се, като се е водил от една мисия – да създаде една по-добра учебна, материална, научна и професионална среда за всички в университета. Винаги при възникването на проблем сме разчитали на диалог и разумни решения - както от страна на ръководството на университета, така и от страна на компетентните държавни институции. Поради тази причина изразяваме нашата готовност да съдействаме с каквото е необходимо, за да не се допусне студентските съвети в страната да бъдат ошетени.</p>		
28.	<p>НПСС, изпратено на 28.02.24 г. и получено в деловодна система Евентис вх. № 1107-15/29.02.2024 г.</p>	<p>Като представител на националната студентска общност и в качеството си законен представител на българските студенти, НПСС винаги е било организацията, която се води от принципите на демократичността и равенството на всички свои представители. Нещо повече, в организацията членуват представителите на студентските общности от всяко висше училище, чиито форум е висш орган на управление и се води по принципа на демократичното равенство. Като представители на студентите в България, ние, от НПСС винаги сме били водени от това да бъдат защитавани интересите на обучаващите се. Интереси, които са свързани със социално-икономическите потребности на студентите, качеството на образование, което те получават и реализацията след завършване на образованието им. В хода на проведените срещи между изпълнителната власт, висшите училища и нас като представители на студентската общност в края на м. Януари 2024 г., беше поставен въпросът за изменение на ЗВО в частта за осигуряване на равен достъп до висше образование чрез осигуряване на безплатно обучение на студентите в държавна поръчка в държавните висши училища.</p> <p>С оглед на това вносителите на проекта залагат изменения и допълнения в ЗВО, в който става ясно, че държавата ще осигури достъпност на висшето</p>	<p>Приема се за сведение</p>	<p>Изразена е подкрепа.</p>

образование за всички граждани, независимо от техния социален статус и финансови възможности, ще се стимулират младите граждани, които са бъдещето на нацията, да се насочат към обучение във висшите училища в страната. Вносителите смятат, че по този начин се цели и да бъде повишен делът на завършилите висше образование на възраст от 30 до 34 години, където България изостава от средните стойности за ЕС. Ще се утвърди ролята на висшите училища като институции за учене през целия живот и ще се стимулират потенциалните обучавани към по-нататъшно образование в системата на висшето образование в Република България и задържането им родината. В доводите на проекта се залага, че така страната ни ще отговори на конкуренцията на европейския пазар и международния пазар на висшето образование.

Фундаментална мярка като премахване на таксите за обучение ще затвърди и надгради провежданите целенасочени политики за подобряване на достъпа, равнопоставеността и качеството на висшето образование в страната. С оглед на това в РМС-то се казва, че мярката е в синхрон и с взетите решения в областта на предучилищното и училищното образование, които със социалния си елемент са изцяло в полза на обществото. По този начин ще се създаде система, в която образованието от най-ранните му форми в детската градина до академичната скамейка във висшите училища е безплатно. Това ще поощри гражданите да следват пътя на образованието, който е неизменна предпоставка за просперитета на всяка нация.

В решението на МС се пояснява, че отпадането на таксите за обучение като израз на държавната политика в системата на висшето образование няма да бъде самоцелно, а ще бъде обвързано и със законови промени, свързани с контрол по осигуряване на качеството на висшето образование, за да се гарантират законосъобразността и целесъобразността на предоставения бюджетен ресурс. Висшите училища ще бъдат субсидирани от държавния бюджет с размера на таксите за студентите, с което те няма да претърпят негативни финансови последици от иницираната регулация чрез увеличаване на норматива за издръжка на обучението, като предлаганата мярка би довела до увеличение на интереса към висшето образование, като се очаква в държавните висши училища, които до момента не са запълвали местата за държавна поръчка, да постъпят допълнителни приходи вследствие на евентуалния по-голям брой обучавани студенти.

С оглед на заложените в РМС за одобряване на проект на ЗИД на ЗВО доводи, както и взетите в предвид приложените документи за въздействие

на изменението, ръководството на НПСС подложи на обсъждане сред своите представители предложените промени.

В резултат на това беше стартирано национално допитване по темата за нагласите на студентите за безплатното обучение в държавна поръчка с конкретен въпрос:

Одобрявате ли отпадането на таксите за студентите и докторантите в държавна поръчка?

Проучването беше стартирано на 05 Февруари 2024 година и разпратено до всички представители на студентската общност от висшите училища. Към 18 Февруари 2024 година в резултат на проучването се установиха и крайните резултати, в които се включиха 10 539 анкетираните. Респондентите, участвали в анкетното проучване са от всички курсове на обучение, спрямо приложената графика. Както и при изнесените от нас предварителни данни в рамките на процеса на проучването, се вижда тенденция на запазване на мнението на студентите, които в изключително голяма степен одобряват отпадането на таксите за обучение на студентите в държавна поръчка. В резултат на проучването бяха изведени следните данни, с които категорично се има предвид че анкетираните одобряват отпадането на таксите в държавната поръчка, като 90,9% от анкетираните одобряват отпадането на таксите. 7,3% не одобряват обучаването в държавна поръчка да бъде без такса, а 220 анкетираните не могат да преценят. Изложените данни от анкетното проучване за нагласите на студентите показва категорично, че студентите одобряват отпадането на таксите за студентите и докторантите в държавна поръчка.

Можем да споделим също, че подобно е и процентовото съотношение на мнението на студентите в Общото събрание на НПСС, което е върховен орган на организацията. В същото време до момента нашите представители са били изключително активни във всички форми на обсъждане на значимите за висшето образование политики. За нас участието в дискусията по проблемите и перспективите на устойчива образователна система, която да създаде предпоставки за подобряване на качеството е сред приоритетите на ръководството на НПСС.

Ръководството на НПСС винаги е участвало в публичните дискусии по въпросите на образователната система и политики, които държавата предвижда.

Организацията винаги е била партньор на държавата по значимите политики, които са насочени към подобряване на системата и мотивиране на младите хора да се образуват и да надграждат своите компетенции.

Като основен приоритет в политиките, които развиваме, ние винаги сме се стремели да поддържаме активния диалог с отговорните институции в страната и вярваме, че този процес следва да бъде двустранен. Именно за това се надяваме, че ще бъдем включени в обсъжданията на този важен за студентите в България момент, в който се решават значими за системата въпроси, какъвто е намерението на отговорните институции да предложат безплатно образование за студентите и докторантите в държавна поръчка.

Вярваме, че като представители на студентите нашето мнение ще бъде взето под внимание, защото като законови представители на обучаващите се, ние, от НПСС отразяваме мнението на студентската общност.

Имайки предвид, че в последните години бяха осъществени значителни промени в политиката, насочена към социалната отговорност на държавата спрямо студентите, ние смятаме, че това следва да бъде продължено като политика. Именно за това отново бихме искали да поставим важните за студентите въпроси - за студентските стипендии и субсидия за храноден и леглоден, студентското кредитиране и др.

Планираното отпадане на таксите за студентите и докторантите в държавна поръчка поставя редица въпроси, които са свързани с качеството на образование, мониторинг, контрол и критерии за безгшатното обучение.

Всички тези въпроси бихме искали да бъдат обсъждани в диалог с нас и затова очакваме от отговорните институции да сме част от този процес.

В заключение на изказаното в настоящата позиция бихме искали да уточним, че Националното представителство на студентските съвети се съобразява с направеното проучване сред анкетираните и оставаме на разположение за обсъждане на предстоящите въпроси по темата в ПК по образование и наука в 49-то Народно събрание на Република България.